

Голас Радзімы

№ 50 (1261)

СНЕЖАНЬ 1972 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 17-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ПЛЁН ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЬНАГА БРАТЭРСТВА

Стагоддзімі лепшыя розумы чалавечтва марылі аб грамадстве, свабодным ад эксплуатацыі і нацыянальнага прыгнечання. Але мары гэтыя заставаліся толькі добрымі пажаданнямі. І толькі творцы навуковага камунізму яркім святым рэвалюцыйнай тэорыі асвятлілі шлях да заповітай мэты.

«Каб народы маглі сапраўды аб'яднацца, — пісалі К. Маркс і Ф. Энгельс, — у іх павінны быць агульныя інтарэсы. Каб іх інтарэсы маглі быць агульнымі, павінны быць знішчаны існуючыя адносіны ўласнасці, бо існуючыя адносіны ўласнасці абумоўліваюць эксплуатацыю адных народаў другімі; у знішчэнні існуючых адносін ўласнасці зацікаўлены толькі рабочы клас. Толькі ён адзін і здольны гэта зрабіць. Перамога пралетарыату над буржуазіяй азначае разам з тым пераадоленне ўсіх нацыянальных і прамысловых канфліктаў, якія цяпер нараджаюць варожасць паміж народамі. Вось чаму перамога пралетарыату над буржуазіяй з'яўляецца адначасова сігналам да вызвалення ўсіх прыгнечаных нацый».

Гэта адно з асноватворных палажэнняў марксісцкай тэорыі бліскуча пацвердзілі Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя і стварэнне Саюза

Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Шматнацыянальная Савецкая дзяржава, якая аб'ядноўвае звыш ста нацый і народнасцей, дэманструе ўсяму свету выдатны ўзор інтэрнацыянальнай садружнасці і братэрскай згуртаванасці свабодных народаў.

НАДЗЕЙНАЯ ГАРАНТЫЯ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

Пяцьдзесят гадоў жывуць народы нашай краіны дружнай, адзінай сям'ёй, агульнымі інтарэсамі, клопатамі, радасцямі і думкамі. Іх аб'ядноўвае высокая мэта — пабудова камуністычнага грамадства.

Гэта вялікая і гуманнейшая мэта з'яўляецца невычарпальнай крыніцай творчага натхнення мільёнаў. З кожным годам яна набывае ўсё больш рэальныя контуры, матэрыялізуецца ў велізарных поспехах СССР. Намаганні ўсіх народаў Савецкай дзяржавы пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі за кароткі гістарычны тэрмін у нашай краіне створана высокаразвітая эканоміка, ажыццёўлены карэнныя пераўтварэнні ва ўсіх галінах матэрыяльнага і духоўнага жыцця, пабудавана развітае сацыялістычнае грамадства. СССР стаў магутнай сацыялістычнай дзяржавай, несакрушальнай цвярдзінняй міру і сацыялізму.

Ціхан КІСЯЛЁУ, Старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР

Імклівыя тэмпы эканамічнага і культурнага развіцця ўсіх савецкіх рэспублік. Гэта перш за ўсё вынік паслядоўнага ажыццяўлення партыяй ленінскай нацыянальнай палітыкі, палітыкі планамернага ўздыму і выраўноўвання эканамічнага і культурнага ўзроўню ўсіх савецкіх рэспублік. Вынік таго, што гаспадаркі савецкіх рэспублік — не адасоблены вытворчы арганізм, а неад'емная, арганічная частка агульнасаюзнай эканомікі, якая з'яўляецца адзіным узаемзвязаным комплексам, што развіваецца па адзінаму дзяржаўнаму плану з улікам інтарэсаў усяго Савецкага Саюза ў цэлым і кожнай рэспублікі паасобку.

Адзіны дзяржаўны план дае магчымасць сканцэнтраваных матэрыяльных рэсурсаў і намаганні ўсёй краіны на вырашэнні галоўных, першачарговых задач гаспадарчага і культурнага будаўніцтва, з найбольшай выгадай выкарыстоўваць прыцыпы сацыялістычнага падзелу працы і рацыянальнага размяшчэння прадукцыйных сіл.

Дзеянне прыцыпаў сумяшчэння інтарэсаў Саюза ССР у цэлым і інтарэсаў асобных

рэспублік выключна дабратворна адбіваецца на развіцці кожнай савецкай рэспублікі. Пераканаўчым пацвярджэннем гэтага з'яўляецца ўся гісторыя развіцця Савецкай Беларусі.

Закінутым, або як выказаўся адзін літаратар, «забытым богам і людзьмі краем...» з'яўлялася Беларусь у мінулым. На дробных, паўсаматужных прадпрыемствах, якія перапрацоўвалі сельскагаспадарчую і лясную сыравіну, было занята ўсяго каля 40 тысяч рабочых. 86 працэнтаў насельніцтва складалі сяляне, асноўнымі прыладамі вытворчасці якіх былі саха і драўляная барана. Сацыяльнае і нацыянальнае прыгнечанне, непісьменнасць насельніцтва, голад, хваробы — такой была дарэвалюцыйная Беларусь. А сёння Беларусь — рэспубліка высокаразвітай індустрыі, інтэнсіўнай сельскай гаспадаркі, перадавой сацыялістычнай культуры.

Правадыр партыі і народа У. І. Ленін з геніяльнай прорліваасцю вызначыў адзіна правільны шлях развіцця Савецкай дзяржавы. Яму належыць найвялікшая заслуга ў стварэнні Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Як паказала пяцідзясяцігадовая гісторыя існавання Саюза ССР, гэты шлях забяспечыў кожнай з рэспублік, у тым ліку і Бела-

русі, не толькі эканамічны, культурны росквіт, але і надзейную гарантыю іх незалежнасці і бяспекі. «Добраахвотнае ўваходжанне савецкіх рэспублік у Саюз ССР, — падкрэсліваецца ў пастанове ЦК КПСС аб падрыхтоўцы да 50-годдзя ўтварэння СССР, — з'явілася яркім выражэннем іх сацыялістычнага суверэнітэту і забяспечыла яго надзейныя гарантыі».

Плённасць ленінскай нацыянальнай палітыкі БССР адчула з першых жа дзён свайго існавання. Пры брацкай дапамозе іншых народаў у рэспубліцы ўжо за гады першых пяцігодак былі пабудаваны дзесяткі буйных заводаў і фабрык, валавая прадукцыя прамысловасці ў 1940 годзе перавысіла ўзровень 1913 года ўвосем з лішнім разоў.

Магутная сіла дружбы народаў, ідэй сацыялістычнага інтэрнацыяналізму асабліва ярка праявілася ў гады Вялікай Айчыннай вайны, калі людзі ўсіх нацый і народнасцей сталі на абарону нашай агульнай Савецкай Радзімы. Больш чым адзін мільён беларусаў у радах Савецкай Арміі абаранялі яе ў бітвах пад Масквой і Ленінградом, Сталінградом і Адэсай... У ліку 440 тысяч партызан і падпольшчыкаў, якія самаадда-на дзейнічалі на часова акупі-

[Заканчэнне на 2-й стар.]

САЛІГОРСК — малады горад Беларусі, у будаўніцтве якога прымалі ўдзел прадстаўнікі ўсіх нацыянальнасцей СССР. НА ЗДЫМКУ: адна з вуліц горада.

Агульная гісторыя і геаграфічнае становішча, культурныя традыцыі і моўнае падабенства, прывольны Дняпр і прасторы Палесся яднаюць нашу Беларусь з суседкай Украінай. Аб адвольнай нядолі спявалі некалі украінскія бандуры і беларускія цымбалы. Поплеч змагаліся за ўстанавленне Савецкай улады украінскія рабочы і беларускі селянін. У адных брацкіх магілах ля сцен легендарнага Брэста і на Малахавым кургане пад Севастопалем пахаваны сыны Украіны і Беларусі.

Разам расквітнелі ў дружнай сям'і савецкіх рэспублік Бела-

русь і Украіна. Сёння іх называюць у ліку першых у краіне па ўзроўню развіцця прамысловасці і вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі. Гэтаму поспеху садзейнічалі моцныя эканамічныя ўзаемасувязі, што існуюць паміж рэспублікамі. У апошнія гады, дзякуючы новай ступені супрацоўніцтва — унутрысаюзнай эканамічнай інтэграцыі, гэтыя сувязі значна пашырыліся і ўдасканаліся.

У матэрыялах на гэтай старонцы мы расказваем аб эканоміцы Украіны і яе сувязях з народнай гаспадаркай Беларусі.

ІНТЭГРАЦЫЯ — ДРУЖБА У ДЗЕЯННІ

Барыс ЦАМАЯ,

намеснік старшыні Дзяржплана Украінскай ССР

Эканамічныя ўзаемасувязі паміж Украінскай ССР і Беларускай ССР зарадзіліся адразу пасля перамогі ў нашых рэспубліках Кастрычніцкай рэвалюцыі і таму маюць ужо багатую гісторыю. Можна прывесці шмат прыкладаў таго, як пралетарыят Украіны дапамагаў стварыць беларускую індустрыю і, наадварот, як беларускія рабочыя ў гады першых пяцігодак удзельнічалі ў будаўніцтве гігантаў прамысловасці на Украіне.

Можна ўспомніць, як рэспублікі-сёстры разам аднаўлялі разбураную ў час Айчынай вайны народную гаспадарку. Кожная крупітка вопыту, перададзенага суседу, кожная цагляна або пуд хлеба былі тады непараўнальна даражэйшыя за свой намінальны кошт, бо аддаваліся з таго зусім нямнога, што ўцалела ў час вайны.

За апошнія гады эканамічныя сувязі паміж нашымі рэспублікамі сталі асабліва трывалымі. Варта сказаць, што толькі з 1961 па 1970 год грузаабарот паміж УССР і БССР узрос на 76,1 працэнта. У выніку гэтага Украіна ў міжрэспубліканскім грузаабароце Беларусі займае 40,5, а Беларусь ва ўкраінскім — 10,1 працэнта.

Аднак характар сённяшніх эканамічных ўзаемасувязей Украіны і Беларусі вызначае не толькі ўзросшы аб'ём паставак. У сферы эканамічнага супрацоўніцтва паміж савецкімі рэспублікамі ў апошнія гады, як вядома, з'явіўся і ўсё больш удасканаленае новае від узаемадапамогі — унутрысаюзная эканамічная інтэграцыя. Яна ўжо вызначыла і яшчэ нямагла вызначыць новых шляхоў да больш хуткага развіцця нацыянальнай эканомікі кожнай рэспублікі паасобку і народнай гаспадаркі краіны ў цэлым.

Адзін з такіх шляхоў — спецыялізацыя і раздзяленне працы паміж савецкімі рэспублікамі з мэтай найбольш рацыянальнага выкарыстання іх прыродных багаццяў, працоўных рэсурсаў з улікам ужо існуючага эканамічнага патэнцыялу, прыродных умоў і, калі так можна сказаць, нацыянальных асаблівасцей эканомікі.

Нетры Украінскай ССР, як вядома, багатыя самымі разнастайнымі карыснымі выкапнямі, у тым ліку вугалем і жалезнай рудой. Гэта стварыла ўмовы для ўсебаковага развіцця эканомікі рэспублікі і асабліва яе цяжкай прамысловасці.

У Беларусі развіваюцца неметалаёмкія галіны прамысловасці: прыборабудаванне, аўтамабілі- і станкабудаванне, хімічная, радыётэхнічная і электратэхнічная прамысловасць. Такія асаблівасці спецыялізацыі прамысловасці нашых рэспублік наклалі адбітак на характар супрацоўніцтва.

З Украіны на прадпрыемствы Беларусі паступаюць звыш ста назваў важнейшых відаў прадукцыі. Галоўнае месца сярод іх займаюць вугаль, пракат чорных металаў, ліставая сталь, ліццё, электрарварачнае абсталяванне, сталыя трубы, цэмент, аўтобусы, легкавыя машыны, аўтакраны, халадзільныя ўстаноўкі, хімічныя вырабы. Так толькі ў 1970 годзе з Украіны ў Беларусь было пастаўлена 5,7 мільёна тон вугалю, 880 тысяч тон пракату чорных металаў (прыкладна палавіна рэс-

публіканскага спажывання), 115 тысяч тон сталых труб, 220 тысяч тон цэменту, звыш 2,3 тысячы штук легкавых аўтамабіляў і іншая прадукцыя.

У Беларусі нашы метал і аўгаль ператвараюцца ў станкі, аўтамабілі, трактары, сельскагаспадарчыя машыны і іншую прадукцыю, якая потым разоходзіцца па ўсёй краіне і ў тым ліку трапляе да нас. УССР атрымлівае з Беларусі трактары, магутныя грузавыя аўтамабілі, сіласаўборачныя камбайны, скрэперы, бульдозеры, металарэзныя станкі, электронна-вылічальныя машыны, прадукцыю лёгкай прамысловасці.

Без такой ўзаемасувязі сёння немагчыма ўявіць гарманічнае развіццё народнай гаспадаркі абедзвюх рэспублік.

Даўнія традыцыі супрацоўніцтва беларускіх і украінскіх землепрацаў. Тут таксама існуе вялікі прастор для ўзаемабагацэння, бо прыродныя і кліматычныя ўмовы нашых рэспублік у многім падобныя, а галоўныя галіны сельскай гаспадаркі ў БССР і УССР — земляробства і жывёлагадоўля.

Сувязі ў галіне практычнай эканомікі сельскай гаспадаркі падтрымліваюць Навукова-даследчы інстытут эканомікі Дзяржплана УССР і Інстытут эканомікі сельскай гаспадаркі ў Мінску. Яны сумесна працуюць над эканамічнай ацэнкай глебы нашых рэспублік, над вывучэннем аптымальнага планавання дзяржаўных закупак сельскагаспадарчых прадуктаў.

Расшыраецца творчая садружнасць паміж Украінскім навукова-даследчым інстытутам земляробства і Жытомірскай даследчай сельскагаспадарчай станцыяй і Беларускай навукова-даследчым інстытутам земляробства ў Жодзіна. Сумесна праводзяцца эксперыменты па пытаннях аграэхнікі і апрацоўкі льну, па селекцыі збожжавых. На Украіне, напрыклад, раяніраваны і даюць добры ўраджай беларускія гатункі бульбы «тэмлі» і «агеньчык».

Беларускія і украінскія даследчыкі разам вырашаюць многія пытанні, звязаныя з меліярацыяй Палесся. Прыкладам такога плённага супрацоўніцтва можа служыць сумесная работа над праектам асушэння басейна ракі Прыпяць.

Наогул, трэба адзначыць, што навукова-тэхнічнаму супрацоўніцтву ў рамках унутрысаюзнай эканамічнай інтэграцыі надаецца асабліва важнае значэнне. Каардынацыя навуковых даследаванняў, накіраванне іх на вырашэнне надзвычайных практычных пытанняў — патрабаванне сучаснай навукова-тэхнічнай рэвалюцыі.

Прыкладаў такога цеснага супрацоўніцтва беларускіх і украінскіх вучоных у нас шмат. Сусветна вядомыя даследаванні вучоных Інстытута электрарваркі імя Патона АН УССР. Інстытут аказвае немалую дапамогу аўтамабілі- і трактарабудавнікам Беларусі. Распрацаваная тут тэхналогія аўтаматычнай зваркі і паветрана-плазменная рэзка выкарыстоўваецца пры вытворчасці грузавых аўтамабіляў МАЗ-500 і вялікагрузных аўтапаездаў. Патонаўцы дапамаглі ўвесці на БелАЗе нізкалеграваныя высокапробныя сталі.

Такія толькі некаторыя аспекты плённага эканамічнага супрацоўніцтва нашых рэспублік.

Крэшчацік — галоўная магістраль Кіева.

АДЗІН З ТЫСЯЧ АДРАСОУ

З цэнтры Кіева да прыпынку «Завод «Бальшавік» імклівы поезд метрапалітэна гамчыць вас за лічаныя мінуцы. Некалі, дарэчы, не так ужо і даўно — якіх-небудзь два-тры дзесяці год раней, тут была ўкраіна горада. Цяпер жа гарызонт ва ўсе бакі цягнуўся строга абрысы жылых кварталаў, адсюль цягнуцца цэлая зона прамысловых прадпрыемстваў.

На заводзе ўлічваюць складанасць такога становішча, калі расшырэнне вытворчых плошчаў ужо немагчыма. Таму галоўнымі рэзервамі росту вытворчасці тут даўно сталі тэхнічны прагрэс і павелічэнне прадукцыйнасці працы...

На завод «Бальшавік» мяне прывяло кароценькае паведамленне ў мясцовым друку аб тым, што калектыў гэтага прадпрыемства спаборнічае за датэрміновае выкананне вялікага заказу для Беларускага шыннага камбіната, які ўзводзіцца ў Бабруйску. Тады мне ўспомнілася нядаўняя паездка на камбінат...

На будоўлі ў тыя дні панавалі прыўзняты настроі — толькі што з вулканізатараў пачалі сыходзіць першыя буйнагабарытныя шыны. У беларускай нафтахіміі нарадзілася новая галіна, прадукцыю якой чакала ўся краіна. І ўсё ж цэнтрам увагі былі тады не першыя, па-музейнаму чысценкія шыны, а вялікія, знешне грувацкія станкі і агрэгаты, якія толькі-толькі пачалі запаўняць доўгія пралёты галоўнага цэха. Ля гэтых сталых волаў заўсёды завыхаліся інжынеры, ад іх не адыходзілі групы рабочых — будучым шынным належала ў кароткі тэрмін асвоіць незнаёмыя для іх агрэгаты, каб як мага хутчэй «загрузіць» іх на поўную магутнасць.

Тады ў спешцы спраў я не пацікавіўся, адкуль прыбылі на камбінат гэтыя агрэгаты. І вось толькі цяпер даведаўся, што «радааслоўная» беларускіх шын пачынаецца тут, на украінскім заводзе, які пастаўляе для Бабруйскага камбіната ўсё абсталяванне.

...На першы погляд гэтым шматтонным гігантам цесна ў вялікім зборачным цэху завода, дзе яны стоўпіліся, нібы акіянскія лайнеры ў шумным порце. Але прыгледзеўшыся, ва ўсім заўважаш строгі парадак і добра прадуманую тэхналогію сістэмы. Той самы інжынер, які знаёміў мяне з гісторыяй, цяпер «пайменна» прадстаўляе сваіх падшэфных.

— Самы буйны ў свеце чатырохвалковы каландр, які прызначаны для вырабу армраваных сталым тросам транспарцёрных стужак шырынёй 2 400 міліметраў... Вулканізатары для выпуску камер дыяметрам 3—4 метры... Каландр для абрэзкі металакорду пры вытворчасці аўтамабільных шын павышанай праходнасці... Цэлае сямейства вулканізатараў для ездавых шын. Выпускаем мы таксама гума-змяшальнікі, фарматы-вулканізатары, гіганцкія вальцы, пратэктарныя ўстаноўкі, розныя гранулятары... Карацей, усе машыны, што патрэбны шматлікім шынным заводам краіны, заводам гума-тэхнічных вырабаў. Усяго 300 назваў буйных агрэгатаў у год. Прыкладна чвэрць асноўнай нашай прадукцыі сёлета ідзе ў Беларусь.

Чвэрць гадавога выпуску, як я даведаўся пазней, — гэта 204 адзінкі буйнагабарытнага абсталявання, якое украінскія машынабудульнікі паставяць аднаму толькі Беларускаму шыннаму. Летась у адрас Бабруйскага камбіната з «Бальшавіка» было накіравана 87 агрэгатаў на суму 4,2 мільёна рублёў.

У гэтую чвэрць уваходзяць таксама сталёнае ліццё для Магілёўскага рэгенаратарнага завода, буйныя вальцы і каландры для Бабруйскага завода гума-тэхнічных вырабаў, лініі для вытворчасці труб з поліэтылену для Барысаўскага завода пластыка і выдзімальных агрэгатаў для Брэсцкага завода бытавой хіміі, дэвулканізатары няспыннага дзеяння для Магілёўскага рэгенаратарнага завода і вертыкальныя экструзізна-выдзімаль-

ныя прэсы для Віцебскай фабрыкі культтавараў. У Пінску на заводзе штучнай скуры працуюць агрэгаты змяшальнікі для перамяшвання пластыка, таксама вырабленыя на «Бальшавіку»...

Можна было б яшчэ і яшчэ пералічваць буйныя і невялікія заводы Беларусі, на якіх «працуюць» механізмы, зробленыя рукамі кіеўскіх рабочых. Усё гэта — адрасы канкрэтнага супрацоўніцтва і ўзаемадапамогі паміж двюма брацкімі суседнімі рэспублікамі, адрасы, якіх у любой галіне нашага штодзённага жыцця можна назваць, мабыць, многія тысячы. Узаемадапамогі, бо існуе такая ж трывалая зваротная сувязь: Беларусь — Украіне. Яе шматлікія праяўлены сустрэліся тут жа, у цэхах завода «Бальшавік».

Узровень механізацыі і аўтаматызацыі працы на прадпрыемстве складае ўжо 60 працэнтаў. Дасягнуць такога высокага ўзроўню арганізацыі вытворчасці стала магчымым дзякуючы ўкараненню аўтаматызаванай сістэмы кіравання. Наладзіць яе кіяўлянам дапамаглі мінчане.

У заводскім вылічальным цэнтры ўстаноўлены дзве электронна-вылічальныя машыны «Мінск-22» і «Мінск-32». Апошняя толькі зараз усляецца ў спецыяльна пабудаванае для яе памяшканне. Беларускія камп'ютэры вырашаюць многія складаныя задачы арганізацыі вытворчага працэсу, разлічваюць праграмы дзейнасці цэхаў прадпрыемства. Яны сталі незаменнымі памочнікамі ва ўсіх сферах заводскага жыцця.

Мінскія ЭВМ не адзінокія ў цэхах завода. На службе ва украінскіх машынабудульніку знаходзіцца нямаля іх «землякоў». З Мінска на завод пастаўляюць комплекты чыста трансфарматыры і сотні назваў падшыпнікаў. З Віцебска — электравымяральных прыбораў... Тут жа працуюць металарэзныя станкі з маркамі беларускіх заводаў і іншае абсталяванне.

В. УЛАДЗІМІРАУ.

ГАСЦІННА РАСЧЫНЯЕМ ДЗВЕРЫ

ГЭТА гісторыя не прэтэндуе на незвычайнасць, але, мне здаецца, яна можа быць эпіграфам да ўсяго таго, што я хачу расказаць пра Рыгу і латышоў, пра іх братнія сувязі з Мінскам і беларусамі, пра ўсё добрае, што звязвае нас, суседзяў.

Яе расказала мне ў Рызе журналістка Мая Кудэпа. Летам, падарожнічаючы па Беларусі, яна апынулася на шашы, якая вядзе з Брэста ў Пінск. Час быў позні і ехаць далей не хацелася. «Ці нельга ў каго-небудзь паблізу пераначаваць?» — спытала яна ў дзяўчынікі, якая гнала дадому кароў. «Хадземце да нас, — прапанавала маладая, — Маці ўзрадуецца новаму чалавеку».

Жанчына пачаставала стомленую падарожніцу малаком, паслала пасцель, а назаўтра запрасіла пагасціць яшчэ дзень. Развітваючыся, Мая нясмела, баючыся пакрыўдзіць гаспадыню, прапанавала ёй грошы. Але тая не пакрыўдзілася, яна проста адмовілася: «Хіба ж наша гасціннасць была за грошы? А каб я пастукала ў дзверы вайшай хаты, вы б не зрабілі для мяне тое ж самае? Прыязджайце да нас яшчэ. Прыем, як родную».

РЫГА — адзін з тых гарадоў, гавораць пра які хочацца ўсе прыметнікі ўжываць у вышэйшай ступені. Вельмі зялёны, вельмі старажытны і зусім малады, горад з надзвычай прыгожымі помнікамі архітэктуры і ансамблямі. Новая пляцігодка прадказвае яму яшчэ больш бліскучую будучыню.

Агульны аб'ём дзяржаўных капіталаўкладанняў перавысіць адзін мільярд 800 мільёнаў рублёў. Яны асігнуцца на будаўніцтва і рэканструкцыю, на гаспадарчыя патрэбы і азелененне, на ўсё тое, што зробіць жыццё людзей яшчэ больш зручным, радасным, спакойным. Як і ў нас у Мінску, першы клопат пра жыллё. За пяцігодку рыжана атрымаюць больш за 40 тысяч кватэр, кожны пяты жыхар справіць нава-селле.

Новы будынак драматычнага тэатра, музычна-харэаграфічнае вучылішча, 16 школ, кіна-тэатры, палаты культуры, 64 магазіны — усё гэта толькі невялікая частка таго, што з'явіцца за бліжэйшыя гады на вуліцах Рыгі.

Рыга і Мінск спаборнічаюць. Але гэта не зусім звычайнае спаборніцтва. Партнёры ў ім дапамагаюць аднаму. Напрыклад, вопыт мінчан у будаўніцтве выкарыстоўваецца ў латышскай сталіцы. Рыга наперадзе па павышэнню прадукцыйнасці працы, па бытавому абслугоўванню насельніцтва. Тут вопыт пераймаюць мінчане. На сумесных нарадах, сустрэчах супастаўляюцца і абмяркоўваюцца падобныя прадпрыемствы. Кожны дзеліцца тым, што мае і ўмее, а ў выніку робіць агульную справу ў сям'і братніх народаў працуе дзеля адной агульнай мэты.

Спаборнічаюць і адначасова супрацоўнічаюць і асобныя прадпрыемствы Рыгі і Мінска — тэкстыльныя камбінаты, радыё-заводы. Некалькі год таму назад Мінскі радыёзавод выпусціў выдатны транзістарны прыёмнік «Акіян». Усю тэхнічную дакументацыю, канструктарскія распрацоўкі гэтага транзістара зрабілі і перадалі беларусам калегі з рыжскага электратэхнічнага завода ВЭФ імя У. І. Леніна. Гэта была звычайная дапамога сяброў.

У кабінете рэдактара завод-

скай газеты «Вэфаец» Барыса Геймана я слухаю гісторыю ўзнікнення і развіцця гэтага вядомага цяпер на ўвесь свет прадпрыемства, і мне здаецца, што гэта гісторыя Латвіі ў мініяцюры.

Майстарні па рамонту апаратуры сувязі, якія паклалі пачатак ВЭФу, былі створаны ў 1919 годзе, калі ў рэспубліцы ўстанавілася Савец-

Так, Віктар Стубайла сапраўды аказаўся беларусам. Калі мы сустрэліся з ім, ён раскажаў, што прыехаў у Рыгу яшчэ ў 1947 годзе з вёскі ў Верхнядзвінскім раёне. Скончыў рамеснае вучылішча, вярнуўся школу рабочай моладзі, заводскі тэхнікум. Працаваў ліцейшчыкам, майстрам, тэхнолагам, цяпер — начальнік аддзялення цэха тэлефонных апаратаў.

На семнацятым кіламетры шашы Рыга—Даўгаўпілс дарога збочвае ў лес. Тут у балоцістай нізіне знаходзіўся самы вялікі з 23 канцэнтрацыйных лагераў, створаных гітлераўскімі фашыстамі ў Латвіі, — Саласпілс.

Праз яго канвеер смерці прайшлі тысячы грамадзян Аўстрыі, Чэхаславакіі, Польшчы і іншых акупіраваных фашыстамі краін Еўропы. Тут было многа латышоў — вязняў Рыжскай цэнтральнай турмы і лагераў, ахвярамі Саласпілса былі савецкія ваеннапалонныя. У дзіцячым барак ад голаду і хвароб памірала столькі дзяцей, што з вязняў была сфарміравана спецыяльная каманда, якая выносіла дзіцячыя трупы з лагера і закапвала. На мемарыяльным камені, які стаіць на тым месцы, дзе была шыбеніца, высечаны словы: «Тут людзей каралі за тое, што яны былі невінаватыя... Тут людзей каралі за тое, што кожны з іх быў чалавекам і любіў Радзіму...»

Ці ж не за гэта згарэлі жымымі ў Хатыні дзеці, жанчыны, старыя, загінулі жыхары соцень іншых беларускіх вёсак, спаленых акупантамі?

У Саласпілскім лагера смерці расстраляна, павешана, атручана, забіта да смерці палкамі, памёрла галоднай смерцю больш за 100 тысяч чалавек. Каб увекавечыць памяць ахвяр фашысцкага тэрору, на месцы лагера смерці збудаваны мемарыяльны ансамбль. Манументальная бетонная сцяна даўжынёй 100 метраў, прыўзнятая з аднаго боку, сімвалізуе мяжу жыцця і смерці. «За гэтымі варотамі стогне зямля», — напісана на ёй. З верхняй пляцоўкі сцяны праецаецца ўвесь мемарыяльны ансамбль: «дарога пакут», кустамі шыпшыны абзначаны месцы, дзе стаялі баракі, скульптуры — «Нязломлены», «Уніжана», «Маці — вязніцы Саласпілса», цэнтральная скульптурная група «Рот фронт», «Клятва», «Салідарнасць». Зняволеныя — палякі і чэхі, немцы і французы, югаславы і рускія, літоўцы і беларусы, эстонцы і латышы — разумелі, што іх сіла ў салідарнасці і згуртаванасці і ўдзельнічалі ў руху супраціўлення, якім кіравалі камуністы.

Калі часці Савецкай Арміі падыходзілі да Рыгі, фашысты пастараліся схаваць сляды сваіх злачынстваў. Яны раскопвалі масавыя магілы і палілі трупы. Месцы, дзе стаялі баракі, зраўнялі з зямлёй. Толькі 500 чалавек, былых вязняў Саласпілса, засталіся жывымі.

У Саласпілсе не бывае бязлюдна ні летам, ні зімой. Пад'язджаюць аўтобусы з экскурсантамі і адзіночныя аўтамашыны. Ля падножжя помнікаў, як і ў пару, калі цвітуць чабор і шыпшына, ляжаць жывыя кветкі. Тут заўсёды ціха. Толькі размерана і глуха раздаюцца ўдары метранома, нагадваючы аб страшных часах смерці і пакут і быццам пераклікаючыся са званамі Хатыні.

З ВЯДОМЫМ латышскім артыстам Эдуардам Павулсам сустрэцца ў Рызе я не змогла. «Ён у адпачынку, — адказала жонка, — Паехаў рыбу лавіць». Таму браць інтэрв'ю давялося па тэлефоне з Мінска. У нас яшчэ добра памятаюць вобраз рэвалюцыянера Андрэя Мяцельскага, створаны маладым Павулсам у беларускім кінафільме «Чырвоная лісца». Дзеянне фільма адбываецца ў былой Заходняй Беларусі і вельмі нагадвае парадкі і абстаноўку, якія былі ў буржуазнай Латвіі да 1940 года.

— Чым дарагі вам вобраз

Мяцельскага? — першае пытанне.

— О, гэта адна з маіх самых любімых роляў! Чалавек і яго гонар — мне сучасна гэта высокародная тэма. У лёсе героя, у яго справах было многа агульнага з лёсам тых, хто змагаўся ў ўстанавілівай Савецкую ўладу ў маёй Латвіі.

— Якое ўражанне пакінуў у вас Мінск і мінчане?

— Я заўсёды з задавальненнем буду ўспамінаць сваю сумесную работу з выдатным беларускім рэжысёрам Корш-Сабліным. Ён многаму мяне навучыў.

— Мінск, як, напэўна, вам казалі не аднойчы, — працягваў Павулс, — цудоўны горад. Я не ведаў старога горада, але новы мне вельмі спадабаўся. Пры першай жа магчымасці пастараюся зноў пабыць там.

— Ну, і апошняе, традыцыйнае пытанне: над чым вы зараз працуеце?

— Толькі што скончыў здымацца ў фільме «Цэлпіс», гэта назва латышская. У перакладзе на рускую мову назва, напэўна, будзе гучаць інакш. Работа была цікавай, а што скажучы глядачы... Пажывём — убачым.

Эдуард Павулс не адзіны латышскі акцёр, які здымаўся ў беларускіх фільмах. У карціне «Я, Францыск Скарына» была занята латышская артыстка Гунта Віркава, а ў «Магіле льва» — латыш Марыя Ліпа. Дарэчы, фільм гэты ў Рызе прайшоў з вялікім поспехам і на яго нават не заўсёды можна было дастаць білеты, як, між іншым, і на спектакль па п'есе Андрэя Макаёнка «Зацюканы апостал». Прэм'ера яго адбылася ў рускім драматычным тэатры ў канцы лістапада, а білеты на ўсе спектаклі прададзены на будучы месяц.

Наогул, такіх прыемных навін нават за некалькі дзён, праведзеных у гэтым цудоўным горадзе, было вельмі многа.

Куток старой Рыгі.

кая ўлада. Потым яны сталі дзяржаўным прадпрыемствам буржуазнай Латвіі. Майстарні па рамонту апаратуры сувязі хутка сталі самі выпускаць апаратуру, радыёпрыёмнікі, фотаапараты, фотапаперу, прасы, паштовыя скрынкі, і нарэшце, тут пабудавалі нават дзесяць самалётаў. Але збыт гэта прадукцыя мела толькі ў Латвіі. За мяжу вывозілі бекон, лес, масла.

Адзіная канвеерная стужка працавала толькі перад калядамі, калі ажыўляўся гандаль. Майстарні па-ранейшаму засталіся майстарнямі.

У 1944 годзе, калі Рыгу вызваліла Савецкая Армія, завод ляжаў у руінах. Абсталаванне было вывезена або знішчана гітлераўцамі. Толькі нязначную частку яго рабочым удалося схаваць. Адбудоваць завод латышам дапамагала ўся краіна. Даваеннага ўзроўню ён дасягнуў за два гады. Сярод рэспублік, што дапамагалі аднаўляць ВЭФ, была і Беларусь. Сёння ветэраны-вэфаўцы сцвярджаюць, што ад старога прадпрыемства захаваліся толькі назва і марка.

З канвеера завода цяпер кожную мінуту сыходзіць 8 радыёпрыёмнікаў, а кожны 9-ы прыёмнік у краіне — з ВЭФа, кожны 2-гі тэлефонны апарат у краіне — рыжскі. Першы мільён транзістарных прыёмнікаў тут рабілі 4 гады, другі — 2 гады, зараз — менш чым за год.

Прадукцыя завода разыходзіцца па ўсім Савецкім Саюзе і накіроўваецца больш як у 80 замежных краін.

— Ну, а беларусы і цяпер працуюць на заводзе? — спытала я ў Барыса Гутэльберавіча.

— А як жа. На ВЭФе людзі больш як 30 нацыянальнасцей. Толькі вось, хто з іх беларус, а хто літовец або украінец, ніколі не задумваўся. Патрэбы не было. Пачакайце, пачакайце, — раптам, быццам нешта ўспомніўшы, пералпыніў сам сябе Барыс Гутэльберавіч. — Здаецца, Стубайла беларус. Зусім нядаўна ён быў узнагароджаны значком «Ветэран завода». Значыць 25 гадоў на ВЭФе працуе.

Віктар Стубайла назваў яшчэ некалькі прозвішчаў беларусаў. Павел Хадаровіч — галоўны дыспетчар завода, у 1944 годзе вызваляў Рыгу, а потым так і застаўся тут працаваць. Эдуард Баенка, Аляксандр Лапушынскі, Мікалай Дубанос, Марыя Бауфал жывуць і працуюць у Рызе, гэта значыць дома.

КАЛІ вы прыедзеце ў Мінск і будзеце знаёміцца з тым, што свяшчэнна для беларусаў, вам абавязкова зададуць пытанне: «А ў Хатыні вы ездзілі?» У Рызе пытаюць: «Вы ўжо наведалі Саласпілс?»

Хатынь і Саласпілс — месцы смутку і жалобы, вечнай памяці жывых аб ахвярах фашызму, напамінак аб жахах, якія прыносіць чалавецтву вайна.

І пытанні гэтыя маюць глыбокі сэнс. Іх задаюць звычайна сябрам, якія зразуваюць і падзеляць гора, што напаткала ў ліхую часіну.

У рыжскім порце.

Вядомы латышскі артыст Эдуард ПАВУЛС у новым кінафільме «Цэлпіс».

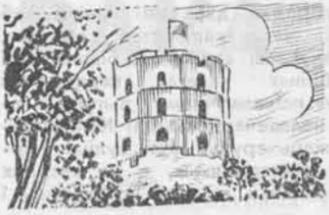
Нашых артыстаў таксама любяць і ведаюць у Рызе. У оперы часта выступае Зіновій Бабій, а імя Алега Янчанкі — сярод лепшых арганістаў свету, якія выступалі з канцэртамі ў Домскай канцэртнай зале.

Беларуская «Полька-таптуха» ледзь не каронны нумар праграмы танцавальнага ансамбля Латвійскага дзяржаўнага ўніверсітэта.

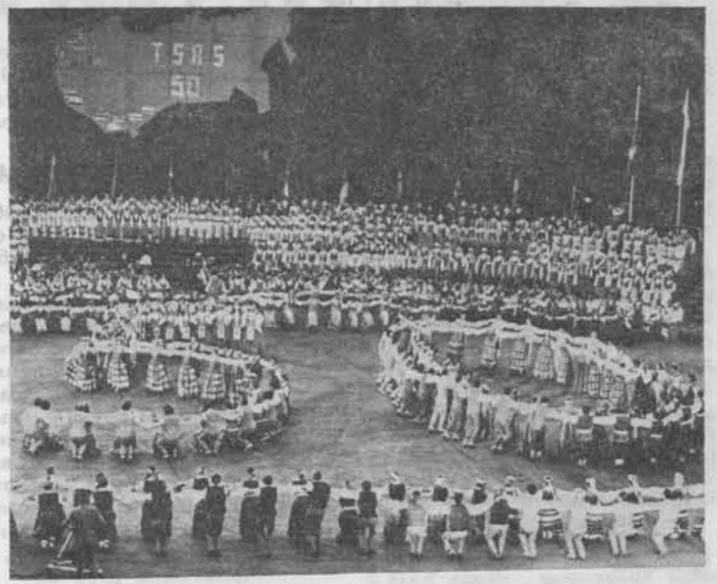
На паліцах шматлікіх рыжскіх кнігарняў стаяць томкі вершаў Янкі Купалы, Якуба Коласа, Пётруся Броўкі, Максіма Танка, Рыгора Барадуліна, апавесці Янкі Маўра на беларускай і латышскай мовах.

Вельмі многае нагадвае тут пра Беларусь, пра тое, што ў Латвіі ведаюць, паважаюць і шануюць беларусаў і беларускую культуру. Таксама як у нас, у Беларусі, гасцінна расчыняюць дзверы перад латышамі.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

ТВОРЧАЕ ЎЗБАГАЧЭННЕ

Традыцыйным стала свята літоўскіх народных ансамбляў. Сёлета яно было прысвечана 50-годдзю СССР і ў ім прынялі ўдзел госці з братніх рэспублік. Беларусь прадстаўляў ансамбль «Лідчанка». НА ЗДЫМКУ: выступаюць удзельнікі свята.

Фота В. КАПОЧУСА.

У Вільнюскім тэатры оперы і балета, дзе я чакала балетмайстра, каб пагутарыць пра выпускнікоў Мінскага харэаграфічнага вучылішча, усе былі ўсхваляваны. Вечарам павінна ісці «Тоска», білеты даўно прададзены, а абедзве выканаўцы галоўнай ролі захварэлі. Вырашылі тэрмінова званіць у Мінск, прасіць салістку.

Вярнуўшыся вечарам у гасцініцу, я знайшла ў нумары пісьмо ад мастака, з якім мела намер сустрэцца. Амаль усё яго жыццё прайшло ў Вільнюсе, а пісьмо было напісана на беларускай мове.

Вечар, прысвечаны 50-годдзю класікаў беларускай літаратуры Я. Купалы і Я. Коласа, праходзіў у вялікай зале Рэспубліканскай бібліятэкі. Паэт Альбінас Жукаўскас, які быў знаёмы з юбілярамі, гаварыў аб іх дэпла і шчыра, сваімі ўражаннямі ад паездкі ў Беларусь на Купалава і Коласава святы падзяліліся з прысутнымі паэты Э. Матузавічус і А. Поцюс. Не ведаючы літоўскай мовы, на якой ішла гаворка, я папрасіла знаёмага перакладаць хаця б галоўнае. Работы яна мела няшмат: шчырую ўсхваляванасць, захапленне размахам святкавання юбілею народных песняроў, пераклады вершаў Купалы і Коласа я зразумела сама.

Гэтыя выпадковыя назіранні прыемна дапоўнілі мае веды і ўяўленні аб братняй рэспубліцы. Так, Літва — бліжэйшая суседка Беларусі не толькі па геаграфічным становішчы. Гістарычны лёс суседніх народаў не аднойчы

супадаў. Памятнымі вехамі сталі Вялікае княства Літоўскае XVI стагоддзя з агульнадзяржаўнай беларускай мовай, Літоўска-Беларуская ССР 1919 года, старшынёй Саўнаркома якой быў вядомы дзеяч Кампарты Літвы Міцкевіч-Капсукас; і ўсенародная партызанская вайна з нямецка-фашысцкімі акупантамі. У развіцці літаратуры і культуры абедзвюх нацый значную ролю адыграў Вільнюс, старадаўні ўніверсітэцкі і культурны цэнтр.

Надзвычай плённыя і цесныя беларуска-літоўскія сувязі савецкага часу. Тут і шырокае знаёмства з літаратурай братняга народа праз пераклады на родную ці рускую мову, і гастрольныя паездкі творчых калектываў і асобных выканаўцаў, разнастайныя выстаўкі, конкурсы. Група скульптараў і архітэктараў абедзвюх рэспублік працуе цяпер над праектам помніка савецкім партызанам, які будзе ўстаноўлены на граніцы Літвы і Беларусі ў памяць аб сумеснай барацьбе за вызваленне роднай зямлі ў час Вялікай Айчыннай вайны.

У Гервятах і многіх іншых вёсках на Гродзеншчыне жыве нямала літоўцаў. Цікавай мясцовай асаблівасцю з'яўляецца шматмоўе. Акрамя літоўскай і беларускай, шырока ўжываюцца польская і руская мовы. Гэтыя своеасаблівыя этнічны астравок вывучала комплексная экспедыцыя, арганізаваная краязнаўцамі Літвы. Тут жа працавалі

і вучоныя Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР. Збіральнікі запісвалі песні, казкі, паданні, прыказкі, загадкі, народную музыку, танцы, гульні, вераванні, звычаі, фатаграфавалі і замалёўвалі пабудовы, прылады працы, адзенне. Матэрыялы, сабраныя ў час экспедыцыі беларускімі і літоўскімі даследчыкамі, будуць змешчаны ў калектывнай манаграфіі «Гервяты», якая неўзабаве выйдзе ў Вільнюсе.

Здымачныя групы кінастудыі «Беларусьфільм» часта выкарыстоўваюць архітэктурную своеасаблівасць Вільнюса ў якасці «натуры». Толькі сёлага тут здымалі трохсерыйны фільм «Вашынгтонскі карэспандэнт» і двухсерыйны — «Парашуты на дрэвах». Сцэнарый апошняга напісаны паводле дакументальнай аповесці беларускага журналіста Напалеона Рыздзюскага і расказвае аб баявых аперацыях разведгрупы «Джэк» на тэрыторыі Усходняй Прусіі ў час Вялікай Айчыннай вайны, у якіх аўтар прымаў удзел.

Шмат рэцэнзій і водгукаў у грамадскасці літоўскай сталіцы выклікала выстаўка беларускіх мастакоў і графікаў. У залах Палаца мастацкіх выставак экспанавалася 226 твораў апошніх год. Былі прадстаўлены 61 жывапісец і 43 графікі Беларусі, мастак розных узростаў — ад ветэранаў І. Ахрэмчыка, Я. Зайцава, К. Насмачова да нядаўніх выпускнікоў М. Рыжыка-

ва, В. Літвінавай, С. Катковай. Разнастайная тэматыка работ давала глядачам нагляднае ўяўленне аб нашай рэспубліцы, яе гераічным мінулым, актыўнай стваральнай працы яе людзей, цудоўных краявідах роднай прыроды. Найбольшым поспехам карысталіся работы графікаў А. Паслядовіч, Г. і Н. Палаўскіх, Ю. Зайцава, В. Шаранговіча.

Музыка і песні не маюць межаў. Відаць, таму гэты бок творчасці майстроў мастацтваў братніх рэспублік мае найбольшую вядомасць. Аматыры музыкі Мінска і Вільнюса аднолькава добра знаёмы з праграмамі арганістаў Алега Янчанкі і Леапольдаса Дзігрывы, ведаюць голас Эдуардаса Канывы і Зіновія Вабія. Дзяржаўнаму хору літоўскай філармоніі апладзі-

ваюць у Мінску і Гомелі, а Дзяржаўны аркестр народных інструментаў Беларускай ССР гасцінна прымаюць у Літве. Спектаклі па п'есах А. Макаёнка «Трыбунал» і «Зацонаны апостал», М. Матукоўскага «Амністыя» ідуць на сценах Вільнюса і Шаўляя. А ў Мінску, у тэатры юнага глядача, прэм'ерай новага сезона стала п'еса-казка Вялеты Пальчынскайтэ «Я спяшаюся за сонцам», у пастаноўцы якой удзельнічалі рэжысёр і харэограф з братняй рэспублікі.

За гады Савецкай улады ўзбагацілася, расцвіло, напоўнілася новым сэнсам мастацтва суседка — Літвы і Беларусі. Самабытнае і непаўторнае, яно стала набываць усё яго савецкага народа.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

МАСТЫ ДРУЖБЫ НАД НЁМАНАМ

Сярод творчай інтэлігенцыі Літвы і Беларусі ёсць нямала людзей, лёс якіх так ці інакш звязаны з суседняй рэспублікай. Выпускнікі Вільнюскага мастацкага інстытута Алена Лось і Сямён Герус працуюць у сталіцы Беларусі, а выхаванцы Мінскага харэаграфічнага вучылішча танцуюць на сталічнай сцэне ў суседзяў. Літоўскія майстры фатаграфіі прыязджаюць да нас на абмеркаванні выставак, а Рыгора Шырму запрашаюць у журы конкурсаў ці аглядаў у Літву.

Паэт, мастак і балерына якія выступаюць сёння на старонках нашай газеты, сваёй работай, творчасцю працягваюць даўнія традыцыі літоўска-беларускага сяброўства.

Таму, што літоўска-беларускія літаратурныя сувязі сталі часткай майго жыцця. Маё цеснае знаёмства з паэзіяй, культурай братняй Беларусі пачалося ў першы пасляваенныя гады, я перакладаў на літоўскую мову вершы Купалы і Коласа, Танка і Броўкі, Барадуліна і Караткевіча, Вяцінскага і Еўдэкіі Лось... Не раз быў госцем мінскіх калег. І ганаруся тым, што ў масты дружбы над Нёманам укладзена і маё, ад сэрца сказанае слова.

вае пра арышт сялянскага паэта першай паловы XIX стагоддзя Паўлюка Багрыма, чалавек надзвычай драматычнага лёсу.

Улетку я звычайна адпачываю на Нарачы. Пішу пераважна партрэты. Гэта мой любімы занятак. Пазіраваць прашу сялян з навакольных вёсак — тыповых беларускіх дзядоў, дзядучат або будаўнікоў, што ўзводзяць дамы адпачынку. Тут жа, на Нарачы, напісаў партрэт Максіма Танка, з якім мы даўно знаёмы. З радасным хваляваннем заўсёды пераношу на палатно краявіды беларускай прыроды.

З літоўскімі мастакамі ў мяне склаліся шчырыя сяброўскія адносіны. У Вільнюсе двойчы наладжваліся мае персанальныя выстаўкі. Цяпер зноў пераглядаю свае работы: рыхтуюся лепшыя паказаць мінскім аматарам жывапісу.

няе ідзе ад вобраза, яго разумення, трактоўкі. Па нацыянальнасці я руская, нарадзілася ў Растове-на-Доне, там жа пачала займацца балетам. Затым вучылася ў Мінскім харэаграфічным вучылішчы. На выпускным канцэрте мяне заўважыла народная артыстка СССР Сабалаяўскайтэ, запрасіла ў Вільнюс.

Пад яе кіраўніцтвам у 1967 годзе пачалося маё самастойнае творчае жыццё. Спачатку ў мяне быў толькі класічны рэпертуар — «Спячая прыгажуня», «Дон Кіхот», «Жызэль». Затым даручылі ролі ў двух нацыянальных балетах. Адзін з іх расказваў пра вызваленчую барацьбу літоўцаў, іх змаганне з тэўтонскімі рыцарамі. Другі — паэтычная казка пра каханне і вернасць, адна з вяршыц мясцовага фальклору пра Вужа.

Якія яны, мае гераіні? Іх жа павінны вызначаць нейкія яркія нацыянальныя рысы. Пошукі былі працяглымі, але плённымі. Пасля гэтых спектакляў, звяртаючыся да мяне, многія і жартам, і ўсур'ез пачалі дадаваць да прозвішча канчаток, уласцівы літоўскім жаночым прозвішчам.

Між іншым, муж у мяне беларус, мінчанін, мы пажаніліся ў дзень ад'езду ў Вільнюс, працую на адной сцэне. Нядаўна ў нас нарадзілася дачка, і я некаторы час не выступала. Цяпер рыхтуюся ўвайсці ў серыю аднаактовых балетаў, пастаўленых у маю адсутнасць ленинградскім балетмайстрам.

Мы з мужам — не выключэнне. Ледзь не штогод трупам Вільнюскага опернага папаўняецца выпускнікамі Мінскага харэаграфічнага вучылішча.

Голач Радзімы

№ 50 (1261)

Эугеніус МАТУЗЯВІЧУС,
паэт, старшыня камісіі
па мастацкаму перакладу
Саюза пісьменнікаў Літвы

Песенны вобраз Нёмана шырока ўвайшоў у творчасць беларускіх і літоўскіх паэтаў. Ён стаў нібы сімвалам нашай дружбы і нашай еднасці.

На пачатку XX стагоддзя Вільнюс, які быў у той час значным культурным цэнтрам, адыграў немалую ролю ў станаўленні беларускай літаратуры. Тут жылі Цётка, Янка Купала, Якуб Колас, выходзілі беларускія выданні, завязваліся асаблівыя знаёмствы дзеячоў культуры народаў-суседзяў. Так, Янка Купала шчыра сябраваў з паэтам Людасам Гірай, пісьменніцай

Марыяй Ластаўскенэ, кампазітарам Стасісам Шымкусам.

У Вільнюсе пачыналі сваю літаратурную дзейнасць Піліп Пястрак, Валянцін Таўлай, Ніна Тарас. Надзвычай цесна звязана са сталіцай Літвы імя выдатнага беларускага паэта Максіма Танка. Многія яго вершы пранізаны сардэчнасцю і любоўю да старога горада.

Літоўскія чытачы маюць шырокую магчымасць знаёміцца з літаратурай суседняй рэспублікі па перакладах. Нямала іх з'яўляецца штогод у часопісах «Ляргалэ», «Нямунас», «Яўнімо гратас», газетах «Ціеса», «Літаратура ір Мьянас» і іншых. Асобнымі кнігамі выйшлі анталогія беларускай прозы, дзве анталогіі паэзіі, празаічныя творы З. Бядулі, Я. Брыля, П. Броўкі, В. Быкава, М. Гарэцкага, І. Шамякіна, М. Танка, вершы Я. Купалы, Я. Коласа, М. Танка, М. Калачынскага.

У той жа час лепшыя творы нашай літаратуры перакладаюцца на беларускую мову. У Мінску выдадзены «Брацкая паэма» Э. Межэлайціса, раман у навалях «Прададзеныя гады» Ю. Балтушыса, раман «Дзень нараджэння» А. Венцлавы, зборнікі літоўскага гумару, апавяданняў, казак.

Бачыце, я ўсё пералічваю факты грамадскага гучання. Гэта

Пётра СЕРПІВІЧ,
мастак

Я нарадзіўся на Браслаўшчыне, але шмат год пражыў у Вільнюсе. Тут я вучыўся, фарміраваўся як мастак, некалькі год выкладаў малюнак у тэатры мастацкіх інстытутаў, стаў членам Саюза мастакоў Літвы, удзельнічаў амаль ва ўсіх выстаўках.

Тэматыка маіх работ звязана з роднай Беларуссю. Дзве манументальныя карціны я прысвечыў паўстанню 1863 года. Вобразы Кастуся Каліноўскага і Валерыя Урублеўскага вельмі дарагія для мяне. Адно з маіх апошніх палотнаў расказ-

Святлана МАСАНЕВА,
вядучая салістка Дзяржаўнага
тэатра оперы і балета
Літоўскай ССР

Балет — мастацтва ў многім інтэрнацыянальнае. Галоўнае тут — класічная аснова, астат-

— Гэта ўрач. Такі самы, як я. Нямецкі доктар, разумееш, галубка? Можаш яго не саромецца.

— Не магу, прафесар...

Нямецкі ўрач паблагліва ўсміхнуўся, яшчэ ямчэй прыстроіўся ў крэсла, узяў са стала нейкі часопіс, гартаў яго, старонку за старонкай.

— Ну, галубка, у нас няма часу.

Насця глядзела на Клумава так, быццам душу яму сваю раскрыць хацела. «Ну, зразумейце, прафесар, зразумейце...» І такая трывога, такі боль быў у гэтых вачах, што прафесар сапраўды зразумеў, раптам перастаў настойваць і павярнуўся да нямецкага ўрача:

— Прашу вас, калега, пакіньце нас на некалькі хвілін. Жанчына саромеецца.

І ледзь толькі за ім зачыніліся дзверы, павярнуўся да Насці.

Жанчына ціха назвала пароль:

— Масква.

— Ну, што скажаш, галубка? Чаго прыйшла?

— Выручайце, прафесар: тэрмінова патрэбен шоук у спірце. Партызан цяжка ранены.

Падышоў да шафы, узяў бутэльку, працягнуў яе Насці. І раптам... без стуку ў пакой увайшоў нямецкі ўрач.

«Я так і абамлела, — расказвала потым Настасся Данілаўна Локаць.— Павярнулася бокам, кручы ў руках бутэльку з заспіраваным шоўкам, не ведаю, што з ёю рабіць. Потым усё ж неяк схамянулася і сунула яе ў кішэню, балазе не заўважыў немца. А прафесар не разгубіўся: дастаў з шафы бутэлекку з крышталікамі суксага еду, працягнуў яе мне, гаворыць:

— Вось гэта прымай. Усё будзе ў парадку.

Узяў мяне за плечы, лёгенька так сціснуў: трымайся, маўляў, жанчынка; прыдчыніў перада мною дзверы.

— Ідзі, галубка, ідзі. Усё будзе добра. А калі што... прыходзь яшчэ.— І паўтарыў мне ўслед:—Прыходзь!»

І яна прыходзіла... Не раз і не два.

«Локаць Настасся Данілаўна,—сведчыць адна з даведак,—была сувязною атрада імя газеты «Правда»... Яна здабывала звесткі аб нямецкіх войсках у горадзе Мінску, аб іх размяшчэнні, аб асабістым складзе і ўзбраенні. Яна здабывала атраду боепрыпасы, часткі ад зброі і медыкаменты».

І медыкаменты.

Сямён Барысенка падпоўз да цыстэрны, змачыў бензінам анучку, і раптам... пачуўся стрэл.

Аперацыя была падрыхтавана дасканала. Кіраўнікі падпольнага гаркёма, самі былыя нафтавікі, добра ведалі, як ажыццявіць гэтую дыверсію. Падвляла выпадковасць. Дасюль на Козыраўскай нафтабазе ўзброенай варты не было, фашысты яшчэ не вельмі ў той час асцерагаліся. Але якраз напярэдадні ўзарваліся цыстэрны на другой нафтабазе, і немцы тэрмінова паставілі аўтаматчыкаў у Козыраўе. Паставілі якраз у той дзень...

Таварышу Сямёна, Антону Зубкоўскаму, удалося ўцячы. А Сямёна, цяжкаранага, даставілі ў СД. Адтуль — у бальніцу. О, тут ужо спадзяваліся нешта выведаць, тут бачылі, што за смелым і дзёрзкім налётам стаіць не адзін чалавек, што кіравала ім, пэўна, падпольная група.

Пакінулі Сямёна ў бальніцы — у такім стане ўцячы немагчыма. Жыццё яго вісела на валаску, нават на допыты і катаванні немцы не рашаліся: якая з гэтага карысць? Памрэ — і ўсё, і забярэ сваю таямніцу ў магілу. А васьм падлечыцца...

Ён і сапраўды падлечыўся ўжо крыху, васьм павінны былі прыехаць па яго з СД.

...І зноў падпольны гарком пасылае ў бальніцу «Белку».

— У трэцяе акно на святанні стукнуць тры разы мячыкам. Гэта сігнал. Ты павінна памагчы Сямёну вылезці праз акно, там яго прымуць... — сказала яна Ганне Навіцкай.

Трэцяе акно выходзіла на вуліцу.

«Як толькі мінуў патрульны час, у акно сапраўды тры разы стукнулі. Я падвляла Сямёна да акна—ён ледзь хадзіў, — перадала яго на рукі незнаёмаму чалавеку. Той беражліва ўзяў яго, паклаў на воз, закідаў сенам і паехаў. А я ўсё сачыла, сачыла праз другое акно...

Скруціла коўдру, накрыла зверху — быццам спіць на ложку чалавек— здала дзяжурства. У час урачэбнага абходу спаханіліся, што хворага няма. Выклікаюць мяне да Зубарава, а там ужо сядзіць афіцэр СД.

— Дзе хворы? — пытаецца Зубараў.

— Спаў... Калі я дзяжурыла...

Афіцэр ускачў, са злосцю сцэбануў мяне плёткай.

—У сястры шмат хворых. Яна не можа сядзець увесь час у адной палатце. А гэтакі «фокус» у нас упершыню, — спрабаваў абараніць «свой персанал» Зубараў.

І параіў афіцэру:

— Ахоўвайце сваіх хворых самі...»

...Сямёна Барысенку забраў з бальніцы падпольшчык Андрэй Валасевіч. Некаторы час яго хавалі і далечвалі ў руінах былога студэнцкага інтэрната, потым адправілі ў 208-ы партызанскі атрад.

ШУКАЙЦЕ МАРЫЮ

Прыехалі з СД. З кабінета галоўнага ўрача перадалі загад: сабраць усіх Марый, якія працуюць у бальніцы.

Доўгім бальнічным калідорам ішла аперацыйная сястра прафесара Клумава Марыя Ермачонак. Ішла не спяшаючыся — каму ахвота бегчы на сваю пагібель? Перабірала ў думках: пра што магло дазнацца СД? Пра тую аперацыю, што ўначы рабілі яны з прафесарам? Прывезлі з атрада раненую партызанку. Марыю тэрмінова выклікалі. У тую ноч яшчэ была паветраная трывога. Праз штору аперацыйнай пранікала святло, і немцы стралялі па вокнах. Кулі дзынкалі над сталом, і Марыя прасіла прафесара:

— Яўген Уладзіміравіч, давайце прыгнемся! Хоць крышачку...

А прафесар, злёгка заікаючыся, як заўсёды, адказваў:

— Н-нельга, душачка. Няхай страляюць. Мы на рабоце, на сваім пасту. У нас цяжкахворая...

І пакуль не закончылі аперацыю, не прыгнуўся сам і ён не дазволіў.

Можа пра гэты выпадак стала вядома? Або...

рыя Барысаўна так і не ведае дасюль. Яго безымянная магіла засталася там, на бальнічным двары...

...Можа хто-небудзь пацікаваў, калі яна хадзіла да Эльвода? А можа дазналіся пра медыкаменты, якія пасылае яна адразу двум партызанскім атрадам праз Марыю Батурыну і Вольгу Іваноўскаю? Толькі пойдзе Вольга — прыходзіць Марыя ад чапаўцаў. А для кожнай прыгатаваны цэлы скрутак. Можа дома зрабілі вобвыск?

Ці можа... Ад адной толькі думкі пра гэта пахаладзелі рукі, ногі... Толькі што выправіла яна сваю дачку за бальнічныя вароты. У мяшочку, як заўсёды, несла дзяўчына ёд, стрэптацыд, бінты, вату. Няўжо злавлілі? Аднойчы дачка прыбегла дадому ні жывая ні мёртва. Расказала:

— Сустрэў мяне, мама, каля бальніцы немца, пытаецца, паказваючы на мяшочак:

— Што ест там, паненка?

— Крупы, пан, крупы, — адказваю.

— Што ест крупы?

— Эсэн, пан, эсэн.

— А, эсэн! — і адпусціў мяне.

А што, калі на гэты раз «не адпусціў», а праверыў?..

...Іх сабралася больш дзесяці Марый. Пастроілі ўсіх у шарэнгу, і афіцэр па чарзе падыходзіў да кожнай, браў за падбародак, зазіраў у твар.

— Гэтая? Яна? — пытаўся ў жанчыны, якая немаведама адкуль узялася тут і хадзіла за ім следам. Кожны раз, калі афіцэр спыняўся ля чарговай Марыі,

раваным горадзе, дзе самі паняцілі аб гуманнасці, чалавечай любінасці, аб усім, чаму прызначаны служыць бальніца і людзі ў белых халатах, падвергліся страшнаму псіхалагічнаму выпрабаванню. Кошт чалавечага жыцця? Калі штаблямі ляжаць трупы, калі вуліцы чарнеюць ад расстрэляных, а на скверах вісяць павешаныя, і сярод іх жанчыны і дзеці...

Даўно ўжо не стала ў бальніцы раненых палонных. Крыху свабодней цяпер у палатах, на калідорах, паступова справіліся з праблемамі вады, бялізны — словам, жыццё бальніцы нібыта прыходзіла ў норму. Канечне, прыходзіла ў норму вельмі адносна, бо нічога агульнага (калі не лічыць, што тут лячыліся і лячылі) з нашым уяўленнем аб бальніцы тут не было. За лячэнне і аперацыі плацілі прадуктамі і маркамі. Жанчыны, якія траплялі ў гінекалагічнае аддзяленне, абавязкова павінны былі несці з сабою прасціну і кавалак мыла — гэта заставалася потым у бальніцы. І яшчэ: персаналу строга было загадана забыцца назаўсёды слова «таварыш» — толькі «пан доктар», «пан прафесар»... Што вярнулася са старой Расіі разам з Зубаравым, што прыйшло ад гітлераўскай Германіі, а што прадыктавалі абставіны халодных і гладных ваянных дзён.

І ўявіце сабе людзей гэтай бальніцы. Іх справы тых дзён і партызанскія шпіталі, арганізаваныя Клумавым, і «ўкрадзеных» з-пад варты СД і гестапа раненых партызан і падпольшчыкаў, і своеасаблівы медыцынскі сабатаж. Разразаў жываты здаровым людзям, браў і гіпс здаровым ногі і рукі, каб выратавацца ад Нямецчыны. Трымалі сувязь адначасова з некалькімі партызанскімі атрадамі, з Уздзенскім і Дзяржынскім падполлем. Для многіх і многіх партызанскіх сувязных бальніца стала не проста месцам, адкуль здабываліся медыкаменты, а яшчэ і яванчай кватэрай.

...Што прывяло яе ў бальніцу — пра гэта ведаў толькі прафесар Клумаў. Дзяўчына сядзела ў яго кабінце, і па твары яе, па ўсёй постаці медсястра Вера Сямёнаўна Кароль адразу пазнала: дзяўчыне толькі што пагражала страшэнная небяспека. Яна старалася трымацца роўна, спакойна, нават усміхалася, але насцярожаны позірк, усхваляванае дыханне — усё, усё гаварыла: чалавек трапіў у пастку.

— Душачка, гэтую дзяўчыну вы павінны свахаць у сябе дома. Трэба зрабіць ёй дакументы і адправіць у атрад.

Зрабіць дакументы... Ну, аўсвайс — гэта яшчэ можна, гэта не праблема: Вера Міхайлаўна Гурыновіч паможа. Не раз выручала: сядзіць на пасяджэнні абортнай камісіі, піша, ставіць паціху пячаткі на аўсвайсах і ў перапынку некалькі штук вынае ў калідор. Так зрабілі і на гэты раз. А пашпарт? Што тут можна прыдумаць?

Толькі адно: у бальніцы ляжала хворая Бачыла. Выпісалася, а ў картатэцы астаўся яе пашпарт. Доўга-доўга ляжаў, і ніхто па яго не прыходзіў. І трэба было так здарыцца: у той дзень, калі Вера Кароль забрала гэты пашпарт і прыйшла дадому, прыбегла суседка:

— Вас ідуць арыштоўваць!..

За што?

За партызанку?

За пашпарт?

«Я сваю «кватарантку» хутчэй у руіны, — расказвала потым Вера Сямёнаўна, — а сама выйшла на вуліцу. Насустрэч мне чалавек у чорным паліто з паднятым каўняром.

— Прашу ісці за мною.

Прывялі ў СД. Сядзіць у пакой дзюжы, таксама ў чорным, піша нешта і звяртаецца да мяне на рускай мове:

— Вы думаеце, мы не ведаем, што вы робіце?

Ну, ясна, так і ёсць: пра пашпарт дазналіся. Цяпер усё. Канец.

Аказваецца, не тое. Ляжала ў нас жонка нейкага іхняга начальніка — паскардзілася, што чырвоны стрэптацыд за свае грошы мусіла купляць.

— Як вы лечыце нашых хворых?

— Для нас хворыя ўсе аднолькавыя, — адказваю.

— Не, не ўсе. Нашым вы павінны стварыць асаблівыя ўмовы.

— Добра, — адказваю. — Створым, створым, а сама радуюся, што ўсё так абышлося. І хутчэй дадому.

Мая партызанка сядзіць у руінах ні жывая ні мёртва. За мяне хвалюецца.

А з пашпартам потым выйшла цэлая гісторыя. З'явіўся муж Бачылы, нямецкі староста. Раскрычаўся на ўсю бальніцу: «Я вас усіх тут арыштоўю!» Сабралі яму грошы на пашпарт, ледзьве адчапіліся.

А партызанка была ўжо ў лесе. Хто яна, як яе прозвішча, чаму апынулася без дакументаў у горадзе — дасюль не ведаю. Ведаў, пэўна, прафесар.

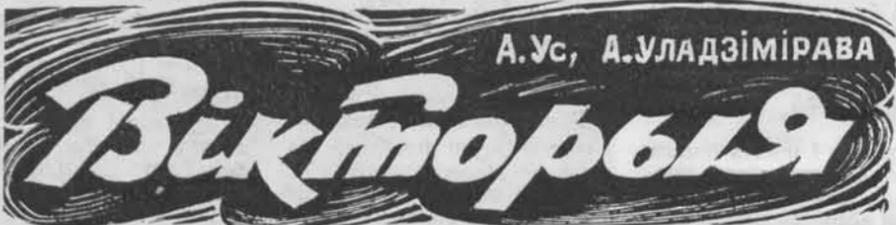
Праз некалькі дзён падыходзіць ён да мяне, пытаецца:

— Ну, як? Усё ў парадку? Адправілі?

— Адправіла, — кажу.

— Вось і добра. Цяпер я спакойны.

[Працяг будзе].

Месяц назад партызаны ці падпольшчыкі — пра гэта ведаў толькі прафесар — прывезлі цяжкаранага дэсанніка. Яўген Уладзіміравіч папярэдзіў усіх: «Будуць пытацца, дзе яго паранілі, — адказвайце: да дзяўчат чужых хадзіў, вась і атрымаў кулю ў живот ад нейкага раўніўца».

Гэта быў высокі, вельмі прыгожы хлопец. І хоць шмат давялося пабачыць на сваім вяку аперацыйнай сястры, але яго было асабліва шкада. Можа таму, што ён быў з Вялікай зямлі, а можа таму, што ўсім сэрцам адчувала яна: гэта герой, чалавек высокай мужнасці. Усю ноч ён трыніў, гаварыў пра нейкія дакументы, закапаны пад ганкам на Беларускай вуліцы, што іх трэба перадаць падпольшчыкам. Марыя змочвала яго вусны вільготнай ваткай, абцірала халодны пот з твару. А ён, як толькі на хвіліну прыходзіў да памяці, браў яе за руку і прасіў:

— Сястрыца, перадайце: дакументы вельмі важныя. Яны не павінны трапіць у чужыя рукі.

Раніцою ён памёр. Прафесар Клумаў зрабіў усё, што мог. Толькі позна...

І тут жа наляцела СД. Аказваецца, дэсанніка ўжо некалькі дзён шукалі, нарэшце напалі на след, і цяпер раз'юшаныя немцы бегалі па бальніцы, зрывалі сваю злосць на мёртвым. Кінуліся ў трупяню і загадалі вартаўніку:

— Не хаваць! Няхай гніе тут, пакуль хто прыходзіць пытацца пра яго.

Паставілі ўзмоцненую варту ў праходной. Ніхто не мог прайсці ў бальніцу не прыкметаным, і выйсці з будынка без дазволу таксама нельга было. У рэгістратуры тырчаў шпік: мо хто будзе пытацца?

У тую ж раніцу прафесар Клумаў сказаў Марыі:

— Трэба, д-душачка, неяк паведаміць сувязным. Ідзіце да Эльвода, там вас сустрэнуць.

Празлезла праз дзірку ў плоце і пайшла. Доўга хадзіла ў старой электрастанцыі, непадалёк ад таго месца, дзе цяпер будынак цырка. Хадзіла, углядалася ў прахожых, але ніхто не спыніў яе...

Цэлы тыдзень цэла дэсанніка ляжала ў мору. І кожны дзень прыходзілі з СД:

— Ніхто не пытаўся?

— Не, ніхто, — адказваў вартаўнік Мурашка. А сам тым часам аднойчы ноччу тайком пахаваў дэсанніка, тут жа, на бальнічным двары.

— Я ім другога падсуну, калі будуць пытацца.

Аня Зайчанка, медыцынская сястра, пэўна, ведала крыху больш за Марыю Барысаўну.

— Гэта такі чалавек быў! — ціха сказала яна. І паўтарыла: — Такі чалавек!

Хто ён, адкуль, як яго прозвішча, Ма-

жанчына няпэўна паціскала плячыма: можа гэтая... А можа і тая...

Нехта з прысутных ціхенька засмяўся. Афіцэр злосна глянуў у той бок і спыніў «прадстаўленне».

— Выклікаць кожную па адной! — загадаў сваім памочнікам і, махнуўшы развітальна рукою да аднаго толькі Зубарава, хутка пайшоў да машыны.

— Д-душачка, будзьце цвёрдай. Дрэнная, відаць, у іх даносчыца. Трымайцеся, — ціха сказаў Марыі Ермачонак прафесар Клумаў, праходзячы міма.

...Добра, што хоць стала вядома, у чым справа. Магло быць горш... Але хто ведае, чым усё скончыцца?.. Трэці раз ужо яе, Марыю Ермачонак, выклікаюць у СД, у той будынак, дзе быў некалі інстытут народнай гаспадаркі, ставяць да сценкі, пагражаюць пісталетам.

— Што гаварыў вам доктар Свістуненка і што вы адказвалі яму — у такі васьм дзень і ў столькі гадзін?

— Не памятаю. Ці мала пра што мы гаварылі!

— Мы напамнім. Ён сказаў: «Ці чула ты, Марыя (дык васьм адкуль Марыя!), як нашы немцам усыпалі?» — а вы адказвалі яму з радасцю: «Магіла ім усім будзе!» — і засмяяліся. З каго вы смяяліся? Вось яна, — кінуў у бок незнаёмай жанчыны, — ляжала ў палаце і праз расчыненыя дзверы чула.

Білі так, што ледзь дабралася дадому, але ўсё ж адпусцілі. Паверылі ці не паверылі, ці можа што-небудзь яшчэ хацелі выведаць праз яе, але адпусцілі. А Свістуненка знік. Ён быў малады і гарачы хлопец і даўно ўжо збіраўся пайсці да партызан, шукаў толькі зручнага моманту, і амаль палавіна бальніцы ведала пра гэты яго намер.

Ну, а цяпер ужо ў бальніцу заявілася гестапа. І не вылазіла. Кожны дзень збіралі ўсіх, ставілі да сценкі, траслі перад носам пісталетам:

— Дзе доктар?

Аднойчы недзе каля моста на вуліцы Варашылава знайшлі труп. Пачарнелы, распухлы. Але бальнічныя «пазналі».

— Гэта наш Свістуненка, — як згаварыліся, сцвярджалі ўсе.

І гестапа адступілася...

Калі праз некаторы час прыйшла сувязная ад Свістуненкі, назвала пароль, Яўген Уладзіміравіч адразу ж паклікаў Марыю Ермачонак:

— Дайце ўсё, што трэба.

Яна адчыніла грубку ў кабінце прафесара, — там, у папярковым скрутку, ляжала «ўсё, што трэба» для лесу, для партызан.

— Дайце ўсё, што трэба.

Яна адчыніла грубку ў кабінце прафесара, — там, у папярковым скрутку, ляжала «ўсё, што трэба» для лесу, для партызан.

— Дайце ўсё, што трэба.

Яна адчыніла грубку ў кабінце прафесара, — там, у папярковым скрутку, ляжала «ўсё, што трэба» для лесу, для партызан.

— Дайце ўсё, што трэба.

Яна адчыніла грубку ў кабінце прафесара, — там, у папярковым скрутку, ляжала «ўсё, што трэба» для лесу, для партызан.

— Дайце ўсё, што трэба.

— Дайце ўсё, што трэба.

РАКА НАРОДНАЙ МУДРАСЦІ

ЧАСОПІСУ «ПОЛЫМЯ» — 50 ГОД

«Полымя» — адзін са старэйшых літаратурных часопісаў нашай краіны. Ён ра-веснік «Сібірскіх агней», «Огней Казані», «Молодой гварды».

Ракой народнай мудрасці, вобразнага мастацкага адлюстравання савецкай рэчаіснасці можна назваць наш часопіс. Цяжка ўявіць сабе падобную раку ва ўсёй яе шырыні і глыбіні, ва ўсёй працягласці, таму што нямногім давалася ад пачатку да канца прасачыць гэтае рэчышча. А колькі талентаў улівалася сюды, колькі рукавоў, ручайкоў, прытокаў неўтаймоўнай творчасці, думкі, ініцыятывы! Гэта ж разліў ад Янкі Купалы і Якуба Коласа, што стаялі ля вытокаў часопіса, да маладых нашых аўтараў, якія супрацоўнічаюць у часопісе ў апошнія гады. Цішка Гартны, Міхась Чарот, Алесь Гурло, Янка Журба, Змітрок Бядуля, Міхайла Грамыка — аўтары першага нумара «Полымя», які выйшаў у свет у снежні 1922 года. Гэта і Язэп Пушча, Паўлюк Трус, Кузьма Чорны, Максім Гарэцкі, Сцяпан Ліхадзевіч, што затым друкавалі ў «Полымі» свае лепшыя творы. Побач з імі магучым інтэрнацыянальным струменем у часопісе уваходзілі літаратары і грамадскія дзеячы з-за рубяжа. Сярод іх — Поль Горгарт, Роза Люксембург, Іганес Бехер. Дарэчы, разам з Юліусам Фучыкам Бехер быў выбраны ганаровым членам рэдкалегіі часопіса і часта выступаў на яго старонках з артыкуламі, вершамі, а ў 1928 годзе ў «Полымі» быў надрукаваны «Люзіт або Адзіная справядлівая вайна», які М. Горкі ахарактарызаваў як «выдатны твор мастака, натхнёнага любоўю і нянавісцю...»

Часопіс падтрымлівае і развівае далей традыцыі інтэрнацыянальнай дружбы літаратур, сістэматычна знаёміць сваіх чытачоў з творамі прагрэсіўных пісьменнікаў свету і літаратараў сацыялістычных краін. У «Полымі» друкуюцца таксама паэты і празаікі Масквы, Ленінгра-

да, Украіны, Літвы, Латвіі, Казахстана, Узбекістана, Малдавіі і іншых братніх рэспублік.

Сярод аўтараў часопіса можна назваць ветэранаў — тых нямногіх пісьменнікаў, ад каго яшчэ ля самых вытокаў набірала сілу «Полымя» і хто да сённяшняга дня ўздымае і гоніць хвалі гэтай велічнай плыні слова, вобра-зу, думкі, — Міхася Лынькова, Кандрата Крапіву, Пётруся Броўку.

Паток нумароў часопіса «Полымя» — гэта рух і развіццё, гістарычны разбег і размах талентаў беларускай савецкай літаратуры.

Аднак сёння вярта ўспомніць і іншае. Часопіс «Полымя» ствараўся як штотомесячнік літаратуры, палітыкі, культуры, эканомікі і публіцыстыкі. У праграмным артыкуле першага нумара было заяўлена, што «Полымя» — «часопіс барацьбы», што ён будзе ўвасабленнем беларускай рэвалюцыйна-марксісцкай думкі і г. д.

І вось, калі прасачыць, як рэдакцыя «Полымя» з нумара ў нумар, з году ў год клапатліва ставіла чытача тварам да асноўных праблем сучаснасці і надзённых задач сацыялістычнага будаўніцтва ў Беларусі, можна зрабіць вывад, што часопіс, не збываючыся на абочыну, з гонарам вытрымаў свой высокі, галоўны напрамак. На старонках часопіса, акрамя літаратараў, выступаюць мастакі, грамадскія дзеячы, філосафы, гісторыкі, крытыкі, мовазнаўцы, наватары вытворчасці. Так было з першых нумароў.

Але яшчэ больш шырока, шматпланова пачало асвятляцца грамадска-палітычнае і культурнае жыццё рэспублікі ў пасляваенныя і асабліва шасцідзсятыя гады. З'явіліся новыя аддзелы, новыя рубрыкі, прыйшлі новыя аўтары з рознымі цікавымі і важнымі тэмамі.

На гэтыя ж гады падае росквіт творчых сіл такіх літаратараў, пастанных аўтараў і супрацоўнікаў «Полымя», як Максім Танк, Іван Шамякін, Іван Мележ, Ар-

кадзь Куляшоў, Аляксей Кулакоўскі, Васіль Быкаў.

У той жа час, заўважым, працягваўся далейшы рост адукацыйнага і культурнага ўзроўню чытачоў — працоўных рэспублікі.

Але хто скажа, якому з гэтых трох момантаў аддаць перавагу ў тым, што за параўнаўча кароткі тэрмін тыраж часопіса павялічыўся ўдвая, а затым і ўтрыя? Безумоўна, «вінаваты» ў гэтым усё пералічаныя акалічнасці.

Жадаючы і ў далейшым удасканаліваць і ўмацоўваць сувязі з чытачом, рэдакцыя працягвае строга адбор для друку лепшых твораў прозы, паэзіі і адначасова выключную ўвагу надае публіцыстыцы, г. зн. усяму таму, што паўсядзённа цікавіць і хвалюе нашага сучасніка. Мастацкі нарыс і публіцыстыку часопіса «Полымя» ахарактарызуюць сацыяльна-навуковыя і праблематычныя вестрыі і праблематычныя вестрыі на бліжэйшы час — даць серыю нарысаў, прысвечаных рабочым і сялянам рэспублікі. Карэспандэнты «Полымя» цяпер знаёмяцца з людзьмі і падзеямі на трактарным, беларускім аўтамабільным заводах, на лаўсанбудзе, нафтабудзе ў Мазыры і іншых прадпрыемствах рэспублікі. Рыхтуецца цыкл нарысаў аб хлебарабах Докшыцкага раёна.

Мы жывём у эпоху навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, якая ахапіла ўсе бакі жыццядзейнасці чалавека. Аб шляхах далейшага развіцця навукі, вытворчасці, тэхнікі, культуры, мастацкай творчасці чытачы даведаюцца з шэрагу арыгінальных артыкулаў і даследаванняў, якія будуць друкавацца ў наступным годзе. Акрамя таго, у рэдакцыйным партфелі ляжаць артыкулы і нарысы аб народных промыслах, народных тэатрах, народных артыстах і дзеячах мастацтваў, вучоных.

Вялікае месца ў часопісе адводзіцца літаратурнай і тэатральнай крытыцы. З літаратурнымі разборамі і рэ-

цэнзіямі на кнігі выступаюць як вучоныя, крытыкі, так і самі пісьменнікі. Сістэматычна вядуцца аддзелы «Літаратура ў школе», «Старонкі нашай гісторыі», «Успаміны, дзённікі, дакументы» і інш.

Наш часопіс разлічаны на чытача, які цікавіцца беларускай літаратурай і навакольным жыццём у асвятленні з трыбуны пісьменніка. Вельмі шмат «Полымя» дае сельскай інтэлігенцыі, настаўнікам, краўнікам гаспадарак, бібліятэкарам, загадчыкам дамоў культуры, карацей, усім тым, хто працуе сярод людзей, хто выходзіць і хто выходзіць, бо літаратура, як сказаў М. Горкі, ёсць чалавеказнаўства.

Каго з чытачоў пакінуць раўнадушнымі творы Івана Мележа, Івана Шамякіна, Міколы Лобана, Івана Навуменкі? Іх новыя работы будуць друкавацца ў часопісе ў 1973 годзе.

У наступным годзе ў «Полымі» чакаецца добры літаратурны ўраджай. З новымі творамі выступаць Кандрат Крапіва, Андрэй Макаёнак, Мікалай Матукоўскі, з новымі апавесцямі — Васіль Быкаў, Леанід Гаўрылін, Генрых Далдовіч, з паэмамі — Максім Лужанін, Рыгор Бардулін, з апавяданнямі і вершамі — Пётруся Броўка, Міхась Лынькоў, Максім Танк, Янка Брыль, Антон Бялёвіч, Генадзь Бураўкін, Аляксей Пысін, Янка Спакі, Пімен Панчанка, Алесь Савіцкі і іншыя.

Як відаць, за паўвекавым юбілейным перавалам перад часопісам адкрываюцца новыя гарызонты, новыя прывабныя перспектывы беларускай нацыянальнай літаратуры, адной з мацнейшых сярод літаратур народаў СССР.

Мне застаецца пажадаць беларускім чытачам, дзе б яны ні былі, у нашай рэспубліцы ці за яе межамі, новых прыемных сустрэч з часопісам «Полымя».

Васіль ЯКАВЕНКА,
рэдактар аддзела навукі
і мастацтва часопіса
«Полымя».

Разбой па дрэве Віктар УЛЬЯНАУ пачаў захапляцца яшчэ тады, калі вучыўся ў Мінскім медыцынскім інстытуце. Тады ён сустрэўся з вядомым разбяраром П. Гуткоўскім, стаў яго вучнем. Цяпер В. Ульянаў працуе ўрачом у раённай балніцы на Магілёўшчыне, а ў вольны час займаецца з дзецьмі ў школьным гуртку разбы па дрэве. Фота У. ДАГАЕВА.

Хроніка культурнага жыцця

РЭСТАВУРЫРУЮЦА Старажойскія вароты — архітэктурны помнік старажытнага Мінска. За 150 гадоў Старажойскія вароты, або, як іх яшчэ называюць, «брамы», састарэлі. Хутка збудаванне прыме сваё ранейшае аблічча.

У **ГОМЕЛЬСКІМ** універсітэце ёсць вакальна-інструментальны ансамбль. Называецца ён «Радзімічы». Не прайшло і двух гадоў з часу яго заснавання, а ўдзельнікі ансамбля сталі ўжо дыпламантамі Усеаюзнага конкурсу вакальна-інструментальных ансамбляў «Універсіада-72».

Нядаўна «Радзімічы» вярнуліся з гастрольнай паездкі па вобласці. Сваю праграму ансамбль прысвяціў 50-годдзю ўтварэння СССР.

БУДАЎНІЦТВА палаца культуры пачалося ў каласе імя Леніна Пружанскага раёна. Тут будзе зала на пяцьсот месц, бібліятэка, чытальная зала, кафэ, спартыўная зала.

МАСТАЦКАЯ СПАДЧЫНА ФРАНЦЫСКА СКАРЫНЫ

Пра гравюры скарынінскіх выданняў пісалі многія: П. Уладзіміраў, Я. Карскі, У. Стасаў. Найбольш уклад у іх вывучэнне ўнёс мастацтвазнаўца М. Шчакацін. Усе, хто пісаў пра ксілаграфію і жак беларускага першадрукара, у адзін голас адзначалі іх выключныя мастацкія якасці. І гэта не выпадкова.

Выкананыя ў стылі Рэнэсансу і готыкі (з яўным пераважаннем рэнэсанскіх рысаў), скарынінскія гравюры здзіўляюць рэдкім умемнем аўтара арыгінальна кампанаваных шматфігурных сцэн, незвычайнай жывасцю і выразнасцю тыпажу, дзівоснай дасканаласцю абагульненага, нейкага асабліва манументальнага рысунка, сапраўды віртуознай тэхніцы. Але нягледзячы на відавочныя мастацкія вартасці і высокую ацэнку гравюр спецыялістамі, у нашай краіне і за рубяжом не было ні адной поўнай публікацыі скарынінскіх ксілаграфій.

І вось нарэшце падрыхтаваны да выдання Леанідам Баразной альбом «Гравюры Францыска Скарыны» з'явіўся на прылаўках кніжных магазінаў.

Альбом складаецца з уступнага артыкула, рэзюмэ, каментарыяў да іх і бібліяграфіі.

У паліграфічных адносінах альбом, выпушчаны выдавецтвам «Беларусь», з'яўляецца ў многім узорным. Зроблены П. Захарэнкам фотаздымкі гравюр выкананы і рэпрадуцыраваны на добрым узроўні і ў многім набліжаюцца да арыгіналаў. У выданні ўзброены не толькі самі гравюры, але і фрагменты лепшых з іх, што дае магчымасць убачыць многія дэталі гравюр, тыпаж, адзенне персанажаў і г. д.

Альбом выдатна, з густам скампанаваны і аформлены мастакамі У. і М. Басальгамі.

Вялікую цікавасць і каштоўнасць уяўляе напісаны Л. Баразной уступны артыкул. У ім дадзена агульная ацэнка дзейнасці беларускага першадрукара, зроблены мастацтвазнаўчы аналіз ксілаграфіі яго выданняў. Сам прафесійны мастак, даследчык добра разумее ўсе тонкасці рысунка, кампазіцыі.

Выключна складанае пытанне аўтарства гравюр скарынінскіх выданняў розныя даследчыкі вырашалі па-рознаму. Важна, аднак, падкрэсліць, што амаль усё яны не адмаўлялі магчымасці ўдзелу самога Скарыны ў афармленні сваіх кніг. У. Стасаў лічыў, напрыклад, што Скарына сам выканаў гравюры «Сёмуха», П. Уладзіміраў бачыў (і не без падстаў!) у Скарыне аўтара шрыфту, М. Шчакацін — аўтара рысункаў да гравюр, кампазіцыі.

У той жа час у XIX стагоддзі ўпершыню была выказана думка аб залежнасці скарынінскіх ксілаграфій ад нямецкай школы. Але беларускі першадрукар, які добра ведаў рэнэсанскую венецыянскую гравюру (Скарына, як вядома, жыў у Падуі, а Падуя ў той перыяд уваходзіла ў Венецыянскую рэспубліку), не мог звярнуцца за першакрыніцай да паміраючага мастацтва готыкі. Ён не мог вывучаць сухія, пазбаўленыя жыцця ксілаграфіі Вольгемута, калі ў Чэхіі ўжо, безумоўна, ведалі вялікае, сапраўды рэнэсанскае мастацтва Дзюрэра і М. Гольбейна. Да таго ж, калі гравюры Скарыны выконваў нямецкі майстар, то адкуль з'яўся на іх вызначаны Стасавым сла-

А. МЕЛЬЯНЕЦ. З серыі ілюстрацый да жыцця і творчасці Францыска Скарыны.

вянскі тып твару? Адкуль з'явіліся на іх элементы беларускай этнаграфіі, народнай творчасці, разбы, арнаменту і г. д. Меў рацыю М. Шчакацін, які першы паказаў беспадстаўнасць «нямецкай тэорыі» аб гравюрах Скарыны.

Несумненна, нямецкая, у прыватнасці, нюрнбергская школа аказвала ў той час вядомы ўплыў на развіццё гравюр ў чэшскіх і беларускіх кнігах Скарыны. Аднак уплыў гэты не вярта перабольшваць.

Зроблены Л. Баразной уважлівы аналіз гравюр у кнігах Скарыны, фактаў

яго біяграфіі і дзейнасці пераконвае ў тым, што беларускі асветнік і гуманіст мае прамыя адносіны да мастацкага афармлення сваіх выданняў.

Ніхто з ранейшых даследавальнікаў не адзначыў, што самым важным доказам таго, што Скарына цудоўна валодаў майстэрствам малюнка, з'яўляецца шрыфт яго кнігі. Узыходзячы да паўустава беларускіх рукапісаў, гэты шрыфт, як даказана, быў спецыяльна зроблены для яго выданняў.

У большасці гравюр на самым відным месцы змешчана скарынінская манера — сонца і месяц. Гэта, на думку Л. Баразной, самы высокі доказ таго, што ксілаграфіі маюць непасрэдныя адносіны да асобы Скарыны.

Заслугоўваюць увагі і іншыя факты. Напрыклад, тое, што гравюры зроблены спецыяльна для кніг Скарыны і не паўтараюцца ні ў якім іншым выданні ні да яго, ні пасля. Тое, што Скарына валодаў майстэрствам рысунка, пацвярджаецца, як адзначае Л. Баразна, і дакументамі. М. Шчакацін звярнуў увагу на некалькі незвычайных тытл, які апрача іншых меў Скарына, — «доктар мастацтваў». Л. Баразна прыводзіць словы Скарыны, змешчаныя ім на 62-й старонцы кнігі «лісус Сірахаў»: «...пильность его при-мечает малевание...»

Пасля спынення выдавецкай дзейнасці Скарыны (у Празе і Вільні) знікае і мастак яго выданняў. Усе наступныя гравюры толькі старанна капіруюць асобныя дэталі скарынінскіх выданняў.

«Альбом «Гравюры Францыска Скарыны» — толькі спроба сістэматызацыі і аналізу выяўленчай творчасці вялікага беларускага асветніка. І, безумоўна, справа будучага — шырай і глыбей вывучыць і раскрыць велізарны ўклад Скарыны не толькі ў друкарскую справу, але і ў выяўленчае мастацтва беларускага народа», — піша Л. Баразна ў заключэнні.

В. ШМАТАУ.

ПАКІНУЎ ДЫВАН НЕПЕРАМОЖАНЫМ

— Нам, савецкім спартсменам, — гаворыць Аляксандр, — у час выступленняў за рубяжом нярэдка прыходзілася сустракацца з суайчыннікамі. Гэтыя людзі «хварэлі» за нас, падыходзілі, каб пагутарыць, пачуць, «як там, на Радзіме». Радаваліся нашым поспехам. Часта запрашалі ў госці. У Канадзе, напрыклад, у сям'і старых эмігрантаў нас частавалі баршчом і сапраўднымі беларускімі дранікамі.

Пам'ятаю, у час турнэ па Злучаных Штатах я тры разы сустракаўся з «надзеяй Амерыкі» 200-кілаграмовым Крысам Тэйларам. Зразумела, амерыканскія балельшчыкі падтрымлівалі свайго. Але ў адным з гарадоў, дзе мы выступалі, аднекуль з першых радоў далятаў голас: «Брава, Мядзведзь! Давай, Саша!»

У перапынку да мяне падышоў невялікі сівы дзядок, паціснуў руку і сказаў: «Дзякуй, сыноч! Дык вось ты які... А я ж таксама з Беларусі, з Магілёўскай губерні».

Я адказаў, што губерняў у нас даўно няма, а Магілёў вялікі сучасны горад.

— Ведаю, — сумна адказаў зямляк. — Чытэў, а вось убачыць ужо, напэўна, не даядзецца.

Расказвае Мядзведзь спакойна, нетаропка, ахвотна адказвае на пытанні, таму гутарыць з ім лёгка і проста.

— Калі ласка, Аляксандр Васільевіч, некалькі слоў пра сябе, пра тое, як пачынаўся ваш спартыўны шлях. Аб гэтым прасяць расказаць некаторыя нашы чытачы.

— У 1958 годзе я служыў у Мінску. Тут сустраўся з Паўлам Грыгор'евым, які тады трэніраваў зборную барцоў рэспублікі. Ён прапанаваў мне займацца вольнай барацьбой, і я згадзіўся...

А праз год на II Спар-

такіядзе народаў СССР малавядомы юнак з Беларусі заняў трэцяе месца ў цяжкай вазе. У 1961 годзе студэнт Беларускага дзяржаўнага інстытута фізкультуры Аляксандр Мядзведзь заваяваў першы залаты медаль на чэмпіянаце краіны.

Прэзідэнт Міжнароднай федэрацыі барацьбы Ражэ Кулон, які прысутнічаў на фінальных паядынках, сказаў тады: «Мядзведзь будзе вялікім чэмпіёнам». І не памыліўся.

Беларускі асілак дзевяць разоў перамагаў на чэмпіянатах краіны, тройчы становіўся алімпійскім чэмпіёнам, сем разоў заваёўваў званне мацнейшага барца свету, якое захоўвае і сёння.

Такіх спартыўных дасягненняў не меў яшчэ ніхто, нават сам Іван Паддубны, слава якога гримела ў пачатку стагоддзя на ўсіх кантынентах. Сусветны друк называў Аляксандра Мядзведзя «барцом стагоддзя», «чэмпіёнам чэмпіёнаў».

На нашай планеце так і не знайшлося чалавека, мацнейшага за беларускага волата. Ён пакінуў дыван непераможаным.

Тыя з чытачоў, хто сачыў за падзеямі ў алімпійскім Мюнхене, памятаюць, напэўна, тэлекадры, калі А. Мядзведзь пасля пераможнага фінальнага паядынку з балгарынам Дураліевым апусціўся на калені і пацалаваў барцоўскі дыван. Гэта быў развітальны пацалунак вялікага чэмпіёна.

А ў лістападзе ў Мінску прайшоў III міжнародны турнір па вольнай барацьбе на прыз Аляксандра Мядзведзя. (Дарчы, гэта выключны выпадак, калі спарторніцтва праводзяцца пры жыцці спартсмена, імя якога ён носіць). Пасля заканчэння турніру адбыліся ўрачыстыя провады вялікага майстра. У адрас Ганаровага грамадзяніна горада Мінска, кавалера ордэнаў Леніна і Працоўнага Чырвонага Сцяга, камуніста Аляксандра Мядзведзя было сказа-

на многа цёплых слоў. Яму ўручылі сувеніры, падарункі, узнагароды. Заслужаны артыст В. Вуячыч выканаў песню, якую вядомы беларускі кампазітар Ігар Лучанок прысвяціў А. Мядзведзю.

— ...Гэта было незабыўнае свята, — расказвае Аляксандр Васільевіч. — І ўсё ж самымі прыемнымі мінутамі ў маім жыцці былі тыя, калі на міжнародных спарторніцтвах у гонар пераможцы велічна гучаў Гімн Савецкага Саюза. Таму я вырашыў цяпер поўнасьцю прысвяціць сваё жыццё навукова-педагагічнай і трэнерскай рабоце, каб выхоўваць новых чэмпіёнаў.

Уладзімір МЯЛЕШКА.

Ваше найлепшае на марганні чытаць газеткі „Голас Радзімы“
А. Рубеж

Урачыстыя провады.

Застаць дацэнта кафедры фізкультуры Мінскага радыётэхнічнага інстытута Аляксандра Мядзведзя дома ў гэтыя дні вельмі цяжка.

На мой званок раніцай адказвае яго жонка Таццяна: «Саша ў інстытуце. Будзе вечарам». А вечарам я чую галасок пяцігадовага Алёшкі, сына Мядзведзя: «Таты няма дома. Ён на тэлебачанні». Але вось у трубцы гучыць сакавіты бас: «Мядзведзь слухае... Прыязджайце, калі ласка. Чакаю».

...Я паказваю яму пісьмы, што прыходзяць у рэдакцыю. У іх шчырыя словы захаплення майстэрствам беларускага волата, гонар за тое, што такі чалавек жыве ў Беларусі.

Аляксандр МЯДЗВЕДЗЬ — беларускі асілак.

Кватэра Уладзіміра Кулакоўскага ў Гродна—своеасаблівы музей прыроды. Тут больш за сто чучалаў птушак і жывёлін, у клетках—канарэйкі, папугайчыкі, чыжы, шчаглы. З раніцы да вечара гучыць рознагалосы птушыны хор.

Уладзімір Міхайлавіч—вялікі сябар прыроды. Увесь вольны час ён аддае гадоўлі пеўчых птушак, вырабу чучалаў. У яго хатнім музеі часта бываюць і школьнікі, і дарослыя. НА ЗДЫМКУ: Уладзімір КУЛАКОЎСКИ, яго дачка Лена і вучань прафтэхвучылішча хімікаў Лёня ДЗЕНІСЕВІЧ у хатнім музеі.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ГУМАР

Малады таленавіты артыст дэбютаваў у п'есе Мальера. Пасля прадстаўлення да яго падышоў старэйшы калега і сказаў:

— Калі б Мальер мог бачыць вас сёння ўвечары, ён, напэўна, перавярнуўся б у труне.

— Тады ён прыняў бы нармальнае становішча, таму што ўчора вечарам выступалі вы,— спакойна адказаў малады артыст.

Амерыканскія салдаты ў В'етнаме:

— Гэй, Майкл, ці не зайздросціш ты Джэму? Вы равеснікі, а ён ужо сержант.

— Так, але ён выйшаў з турмы на год раней за мяне.

Дама, якая прытрымліваецца высокай думкі аб сваім голасе, пазнаёмляцца з дырыжорам і прафэсараў вядомага яму свайго майстэрства.

— Мне многія гаварылі, што

з такім голасам я магу пайсці ў оперу. А вы як думаеце?

— Зразумела. Калі вы купіце білет...

МАЛЕНЬКІ ПЕЦЯ. Мама, а казкі зайсёды пачынаюцца з «аднойчы»..?

МАМА. Не, мілы, не зайсёды. Часам яны пачынаюцца з «дарагая, я крыху затрымаюся на рабоце...»

Калегі наведваюць у бальніцы хворага супрацоўніка.

— У вас цяпер прыбавілася работы?—слабым голасам пытаецца ён.

— Не хвалойся, стары, усё ў парадку. Мы вырашылі падзяліць тваю работу паміж сабой. Бяда толькі ў тым, што мы ніяк не можам успомніць, што ж ты, уласна, рабіў?

НА МАСКОЎСКОЙ ВІСТАЎЦЫ

Асаблівае месца сярод вернісажыў юбілейнага года ў Маскве займала мастацкая выстаўка «Зямля і людзі».

140 мастакоў, амаль з усіх саюзных рэспублік, прадставілі больш за 180 твораў жывапісу, скульптуры і графікі.

Сярод лепшых работ выстаўкі карціны беларускіх майстроў «Маё Палессе» — Г. Ваічанкі; тры лісты з серыі «Жанчыны Палесся» А. Паслядовіч — «Гаспадыня», «Лета ўраджайнае», «Рабіна»; «Хлеб» і «У полі» М. Савіцкага, карціна «Лікбез» В. Сумарава.

Выстаўка была цікавай і захапляючай. Аб гэтым красамоў-

на гавораць шматлікія запісы, зробленыя ў кнізе водгукай.

«Гонар і пашана вам, выдатныя савецкія мастакі!» (С. Дзімітрава. Сафія — Балгарыя).

«Выстаўка пацвярджае веліч і перамогу непарушнай дружбы братніх рэспублік. Такое мастацтва — вечнае!» (Студэнты-уральцы).

«Самае моцнае ўражанне зрабіла на мяне карціна М. Савіцкага «Хлеб». Яна глыбокая па свайму ўнутранаму зместу, яна высокамацыянальная. Якая сіла любові да людзей, да іх працы, да іх шчасця і дабрабыту заключана ў ёй». (Ларын С.).

ХОР З ВЁСКИ АЗЕРШЧЫНА

Даўно ўжо пераваліла на чацвёрты дзесятак народнаму хору вёскі Азершчына. Хор не раз з поспехам удзельнічаў у рэспубліканскіх дэкадах мастацкай самадзейнасці, выступай у Маскве.

Сёлетняй вясной на базе хору быў створаны ансамбль «Купалінка». За лета ўдзельнікі ансамбля далі больш за 40 канцэртаў мастацкай самадзейнасці. Іх майстэрству ападыравалі хлеббаробы саўгасаў «Звязда», «Баршчоўка», калгасаў імя Дзяржынскага, «Савецкая Беларусь», «Аўрора» і іншых гаспадарак раёна.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

ШМАРЛОЎСКИ Мікалай Аляксеевіч, які жыве па адрасе: Мінская вобласць, г. Бярэзіна, вул. Калініна, 50, шукае свайго брата **ШМАРЛОЎСКАГА** Герасіма Аляксеевіча. Апошні нарадзіўся ў 1911 годзе ў вёсцы Каменны Барок Бярэзінскага раёна. У час Вялікай Айчыннай вайны Герасім Шмарлоўскі служыў у Савецкай Арміі і з 1944 года лічыцца прапаўшым без вестак. Калі хто-небудзь ведае або чуў пра лёс Г. Шмарлоўскага, просім паведаміць у рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» або непасрэдна яго брату.

КРАЎЧАНКУ Ягора Паўлавіча шукае яго маці, якая жыве ў в. Прысно 1, п/а Казіміраўка, Магілёўская вобласць. Тых, хто ведае што-небудзь пра лёс Краўчанкі Я. П., просім паведаміць у рэдакцыю або па ўказаным адрасе.

ДМУХОЎСКИ Васіль Фёда-

равіч з вёскі Падгорная Баранавіцкага раёна Брэсцкай вобласці шукае сястру **ДМУХОЎСКУЮ** Наталію Фёдару. У час вайны яе вывезлі ў Германію. Пасля вайны яна пісала, што выйшла замуж, жыве ў Аргенціне, але з 1957 года ад яе няма ніякіх вестак. Вядома, што ў той час у яе былі дзве дачкі, а мужа зваць Мікалаем.

ЛАЗАРАВА Марфа Трафімаўна шукае свайго сына **ЛАЗАРАВА** Івана Сяргеевіча 1925 года нараджэння, вывезенага ў 1942 годзе ў Германію з вёскі Уселішча Лёзненскага раёна Віцебскай вобласці. Тых, хто сустракаўся з Лазаравым І. С. і ведае пра яго лёс, просім паведаміць у рэдакцыю або яго маці па адрасе: БССР, Гродзенская вобласць, г. п. Астравец, вул. Ленінская, дом 25.

ДЗЕМІДОВІЧА Івана Антонавіча 1925 года нараджэння, які ў час Вялікай Айчын-

най вайны быў вывезены ў Германію, шукаюць яго бацькі. Вядома, што нейкі час Дземідовіч І. А. працаваў у баўэра Эрыха Філіпа ў мясцовасці Strölla bei Döbelin in Sachsen. Пасля вайны сувязь з ім перарвалася. Дземідовіч І. А. шукаюць бацькі **ДЗЕМІДОВІЧ** Антон Антонавіч і Софія Сцяпануна, якія просяць паведаміць аб лёсе іх сына па адрасе: БССР, Гродзенская вобласць, Ашмянскі раён, в. Дружба.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. № 1500.